

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102004/I/2015/3856065661

**SMERNICA O SLUŽBÁCH NA VNÚTORNOM TRHU A JEJ VPLYV
NA EKONOMIKU SLOVENSKA**

Diplomová práca

2015

Bc. Alica Števo

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102004/I/2015/3856065661

**SMERNICA O SLUŽBÁCH NA VNÚTORNOM TRHU A JEJ VPLYV
NA EKONOMIKU SLOVENSKA**

Diplomová práca

Študijný program: Manažment cestovného ruchu

Študijný odbor: 6314 Cestovný ruch

Školiace pracovisko: Katedra služieb a cestovného ruchu

Školiteľ: Ing. Monika Krošláková, PhD.

Bratislava 2015

Bc. Alica Števo

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Bc. Alica Števo

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela vysloviť pod'akovanie pani Ing. Monike Krošlákovej PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a usmernenia pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

ŠTEVOVE, Alica: *Smernica o službách na vnútornom trhu a jej vplyv na ekonomiku Slovenska*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra služieb a cestovného ruchu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Monika Krošláková, PhD. – Bratislava: OF, 2015, 88s.

Hlavným cieľom záverečnej práce je zhodnotenie vplyvu implementovanej Smernice o službách na vnútornom trhu na ekonomiku Slovenska. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje 39 grafov, 51 tabuliek a 2 obrázky. Prvá kapitola je venovaná definícii pojmových aparátov získaných z domácich a zahraničných bibliografických zdrojov. Definované sú pojmy služby, vnútorný trh a medzinárodný obchod so službami. Podrobne je analyzovaný hlavný objekt skúmania - Smernica o službách na vnútornom trhu, ktorá je najvýznamnejším nástrojom v procese budovania jednotného trhu služieb EÚ. Charakterizovaná je jej implementácia v EÚ a na Slovensku v podobe Zákona č.136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a definované sú aj jednotné kontaktné miesta a informačný systém vnútorného trhu, ktoré vznikli na základe Smernice o službách. V druhej kapitole je vymedzený hlavný cieľ práce a sformulované výskumné otázky. Tretia kapitola popisuje zdroje informácií využívané pri písaní diplomovej práce a metódy skúmania, ktoré boli aplikované počas jej spracovávaní. V záverečnej kapitole prezentujeme výsledky vlastného skúmania, odpovedáme na stanovené výskumné otázky a zaoberáme sa celkovým zhodnotením diplomovej práce.

Kľúčové slová:

služby, Smernica o službách na vnútornom trhu, export služieb, zamestnanosť v službách, HDP v službách.

ABSTRACT

ŠTEVOVE, Alica: *Services Directive in the Internal Market and its Effects on Economy of Slovakia*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of Services and Tourism. – Supervisor: Ing. Monika Krošláková, PhD. – Bratislava: OF, 2015, 88 pages.

The main aim of the diploma thesis is to evaluate the impact of the implemented Services Directive in the Internal Market on the Economy of Slovakia. The thesis is divided into four chapters. It includes 39 graphs, 51 tables and 2 pictures. The first chapter is devoted to definition of conceptual apparatuses from domestic and foreign bibliographic sources. There are definitions of services, internal market and international trade in services. The main object of observation – Services Directive in the Internal Market, which is the most important tool of building the EU Single Market, is analysed to detail. There is also characterization of its implementation in EU and in Slovakia as a law no 136/2010 on services in the Internal Market. There are also definitions of Points of Single Contact and Internal Market Information System, which were created under authority of Services Directive. The second chapter defines the main aim of the thesis and formulates the research questions. In the third chapter we describe the main sources of information which were used during the writing the thesis and methods that were applied during its processing. In the fourth chapter we are presenting results of our own analyses, verifying specified research questions and we proceed general reviewing of diploma thesis.

Keywords:

services, Services Directive in the Internal Market, export of services, employment in services, GDP of services.

Obsah

Úvod	14
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	15
1.1 Služby	15
1.2 Jednotný trh Európskej únie	19
1.3 Medzinárodný obchod so službami	20
1.4 Smernica o službách na vnútornom trhu.....	21
1.4.1 Obsah Smernice o službách	21
1.4.2 Rozsah pôsobnosti Smernice o službách	22
1.4.3 Význam Smernice o službách na vnútornom trhu	24
1.4.4 Implementácia Smernice.....	25
1.4.5 Jednotné kontaktné miesta	28
1.4.6 Informačný systém vnútorného trhu	32
1.5 Implementácia Smernice o službách na Slovensku	33
1.5.1 Zákon o službách na vnútornom trhu č. 136/2010 Z. z.	34
1.5.2 Jednotné kontaktné miesta na Slovensku.....	35
1.5.3Predpokladané dosahy Smernice o službách na ekonomiku Slovenska	36
2 Cieľ práce	38
3 Metodika práce	39
4 Výsledky práce a diskusia	41
4.1. Vplyv Smernice o službách na ekonomiku Slovenskej republiky.....	42
4.1.1 Vplyv Smernice o službách na HDP Slovenska	42
4.1.2Vplyv Smernice na medzinárodný obchod so službami na Slovensku	44
4.1.3 Vývoj exportu služieb zahrnutých do Smernice o službách	49
4.1.4 Vývoj exportu služieb vylúčených zo Smernice o službách.....	60
4.1.3 Vplyv Smernice o službách na zamestnanosť Slovenska	71
4.1.4 Vplyv Smernice o službách na ekonomické subjekty na Slovensku	73

4.2 Diskusia	79
Záver	83
Zoznam použitej literatúry	85

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Činnosti služieb klasifikované do sekcií podľa NACE Rev. 2	19
Tabuľka 2 Štruktúra Smernice o službách.....	22
Tabuľka 3 Služby zahrnuté do Smernice o službách.....	23
Tabuľka 4 Služby vylúčené zo Smernice o službách	23
Tabuľka 5 Výhody plynúce zo Smernice o službách pre firmy a pre zákazníkov	24
Tabuľka 6 Chronologický vývoj Smernice.....	25
Tabuľka 7 Implementácia Smernice o službách v krajinách EÚ v roku 2010*	27
Tabuľka 8 Najdôležitejšie funkcie JKM z pohľadu firiem.....	29
Tabuľka 9 Výkon európskych JKM podľa daných indikátorov v roku 2013	30
Tabuľka 10 Prvky IMI systému uľahčujúce komunikáciu a znižujúce pracovné zaťaženie používateľov	33
Tabuľka 11 Zoznam služieb v pôsobnosti zákona č.136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu	34
Tabuľka 12 Podiel pridanej hodnoty služieb v hospodárstve SR	41
Tabuľka 13 Prírastky HDP Slovenska v rokoch 2009 - 2013 v %	43
Tabuľka 14 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD	44
Tabuľka 15 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD	45
Tabuľka 16 Import a export služieb podľa sektorov v Slovenskej republike v mil. USD ..	47
Tabuľka 17 Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2006 – 2009 v mil. USD	50
Tabuľka 18 Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD	50
Tabuľka 19 Vývoj informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2006 - 2013 v %	51
Tabuľka 20 Export stavebných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD.....	52
Tabuľka 21 Export stavebných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD.....	53
Tabuľka 22 Vývoj exportu stavebných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %.....	53
Tabuľka 23 Export ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD.....	54
Tabuľka 24 Export ostatných obchodných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD.....	55
Tabuľka 25 Vývoj exportu ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %.....	55

Tabuľka 26 Export služieb cestovného ruchu v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD.....	56
Tabuľka 27 Export služieb cestovného ruchu v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD.....	57
Tabuľka 28 Vývoj exportu služieb cestovného ruchu v rokoch 2006 - 2013 v %	57
Tabuľka 29 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil.USD	58
Tabuľka 30 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil.USD	59
Tabuľka 31 Vývoj exportu osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %	59
Tabuľka 32 Export dopravných služieb v rokoch 2006 -2009 v mil. USD	61
Tabuľka 33 Export dopravných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD	61
Tabuľka 34 Vývoj exportu dopravných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %.....	61
Tabuľka 35 Export finančných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD	63
Tabuľka 36 Export finančných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD	63
Tabuľka 37 Vývoj exportu finančných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %.....	64
Tabuľka 38 Export poisťovacích služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD	65
Tabuľka 39 Export poisťovacích služieb v rokoch 2010 – 2013 v mil. USD	65
Tabuľka 40 Vývoj poisťovacích služieb v rokoch 2006 - 2013 v %.....	66
Tabuľka 41 Export komunikačných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD	67
Tabuľka 42 Export komunikačných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD	67
Tabuľka 43 Vývoj komunikačných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %	68
Tabuľka 44 Export patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD ...	69
Tabuľka 45 Export patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD ...	69
Tabuľka 46 Vývoj exportu patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2006 - 2013 v %...	70
Tabuľka 47 Prírastky na zamestnanosti Slovenska v rokoch 2009 - 2013	71
Tabuľka 48 Priemerný počet zamestnaných osôb podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2) v osobách.....	73
Tabuľka 49 Počet ekonomických subjektov na Slovensku v rokoch 2009, 2010 a 2013....	74
Tabuľka 50 Prírastky/úbytky ekonomických subjektov na Slovensku v roku 2010/2009 a 2013/2009 v %.....	74
Tabuľka 51 Počet slovenských spoločností s vlastníkom z daňového raja	77

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Dynamika rastu podielu pridanej hodnoty služieb v hospodárstve SR	42
Graf 2 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD	46
Graf 3 Medziročné zmeny v exporte informačných služieb a služieb výpočtovej techniky	51
Graf 4 Export informačných služieb v EÚ	52
Graf 5 Export informačných služieb v SR.....	52
Graf 6 Medziročné zmeny v exporte stavebných služieb	53
Graf 7 Export stavebných služieb v EÚ.....	54
Graf 8 Export stavebných služieb v SR.....	54
Graf 9 Medziročné zmeny v exporte ostatných obchodných služieb	55
Graf 10 Export ostatných obchodných služieb v EÚ.....	56
Graf 11 Export ostatných obchodných služieb v SR	56
Graf 12 Medziročné zmeny v exporte služieb cestovného ruchu	57
Graf 13 Export služieb CR v EÚ	58
Graf 14 Export služieb CR v SR.....	58
Graf 15 Medziročné zmeny v exporte osobných, kultúrnych a rekreačných služieb	59
Graf 16 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v EÚ.....	60
Graf 17 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v SR	60
Graf 18 Medziročné zmeny v exporte dopravných služieb	62
Graf 19 Export dopravných služieb v EÚ.....	62
Graf 20 Export dopravných služieb v SR	62
Graf 21 Medziročné zmeny v exporte finančných služieb	64
Graf 22 Export finančných služieb v EÚ	64
Graf 23 Export finančných služieb v SR	64
Graf 24 Medziročný vývoj exportu poisťovacích služieb	66
Graf 25 Export poisťovacích služieb v EÚ.....	66
Graf 26 Export poisťovacích služieb v SR	66
Graf 27 Medziročný vývoj exportu komunikačných služieb.....	68
Graf 28 Export komunikačných služieb v EÚ	68
Graf 29 Export komunikačných služieb v SR	68
Graf 30 Medziročné zmeny exportu patentov a licenčných poplatkov	70
Graf 31 Export patentov a licenčných poplatkov v EÚ	70
Graf 32 Export patentov a licenčných poplatkov v SR	70

Graf 33 Zamestnanosť v zložkách národného hospodárstva	71
Graf 34 Vývoj podielu zamestnanosti v službách na Slovensku v rokoch 2005-2013 (%).	72
Graf 35 Vývoj počtu slovenských spoločností v daňových rajoch 2010-2014	76
Graf 36 Prírastky/úbytky na HDP vo výrobnom sektore a v službách v rokoch 2009 – 2013 v %	79
Graf 37 Vývoj exportu služieb na Slovensku v rokoch 2006 -2013 v mld. USD	80
Graf 38 Export služieb zahrnutých do Smernice	80
Graf 39 Percentuálny prírastok na zamestnanosti v službách 2013/2009	81

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Vlastnosti služieb	17
Obrázok 2 Mapa JKM na Slovensku	35

Úvod

Neoddeliteľnou a veľmi významnou súčasťou každej modernej ekonomiky sú služby, ktoré vo veľkej miere prispievajú k rozvoju ekonomík vo všetkých krajinách sveta. Služby sa neustále vyvíjajú a v globálnej ekonomike predstavujú najrýchlejšie rastúci sektor. Tvoria základ ekonomického rastu a konkurencieschopnosti krajín.

Služby sú taktiež významným zdrojom konkurenčnej výhody, ktorú podniky využívajú na medzinárodnom trhu. Obchodovanie so službami za hranicami iných krajín poskytuje nové možnosti v obchodovaní, zvyšuje sa konkurencieschopnosť a kvalita poskytovaných služieb. No dôležité je, že prispieva k zvyšovaniu životnej úrovne obyvateľov a k rastu medzinárodného obchodu.

Pre sektor služieb bol dôležitý proces vytvorenia jednotného trhu EÚ. Keďže sa služby postupne stávajú najdôležitejšou zložkou HDP krajín a medzinárodný obchod so službami je neustále spomaľovaný existenciou rôznych bariér, Európska rada sa snaží tieto bariéry odstraňovať a podporovať jednotný trh v Európskej únii. Za najdôležitejší nástroj na odstránenie týchto bariér v sektore služieb je považovaná prijatá Smernica o službách na vnútornom trhu, ktorú museli implementovať všetky členské krajiny EÚ. Na to, aby sa Európska únia transformovala na najdynamickejšiu ekonomiku sveta, sa Smernica zamerala na zníženie bariér v cezhraničnom obchode so službami, ktoré by brzdili voľný pohyb služieb. Pre väčšinu firiem je posilnenie voľného pohybu služieb prínosom, pretože majú možnosť využiť európsky trh pre rozvoj svojich aktivít.

Obsahom prvej kapitoly tejto práce je zadefinovanie základných pojmových aparátov súvisiacich so Smernicou o službách a jej implementáciou. V jednotlivých podkapitolách si zadefinujeme služby ako také, priblížime medzinárodný obchod so službami a zameriame sa na samotnú Smernicu a jej implementáciu na Slovensku prostredníctvom Zákona č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu.

V praktickej časti sa budeme venovať vplyvu Smernice na ekonomiku Slovenskej republiky prostredníctvom nasledovných ukazovateľov: vývoj HDP v sektore služieb, export služieb a zamestnanosť v jednotlivých odvetviach služieb.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V prvej kapitole si definujeme pojmy služby, vnútorný trh, medzinárodný obchod, priblížime si Smernicu o službách, jej vznik, význam a proces jej implementácie. Oboznámime sa s jednotnými kontaktnými miestami a informačným systémom vnútorného trhu, ktoré súvisia s touto Smernicou.

1.1 Služby

V literatúre sa publikovali viaceré definície služieb a ich modifikácie, avšak všeobecné prijatie nenadobudla ani jedna z nich a to pre veľkú rôznorodosť služieb.

Podľa Kotlera je služba akákoľvek aktivita alebo výhoda, ktorú môže jedna strana ponúknuť druhej, je v podstate nehmotná a neprináša vlastníctvo. Jej produkcia môže, ale nemusí byť spojená s hmotným produktom.¹

Podľa definície OECD sú služby rôznorodá skupina ekonomických činností, ktoré nie sú priamo spojené s výrobou tovaru, ťažbou a poľnohospodárstvom. Je pre ne typické, že zahŕňajú pridanú hodnotu človeka v podobe práce, poradenstva, manažérskych zručností, vzdelávania, sprostredkovania, zábavy a podobne. Od ostatných druhov hospodárskych činností sa líši v mnohých ohľadoch. Služby sa nedajú skladovať a musia byť spotrebované v mieste výroby, čo je v ostrom kontraste s vyrábanými produktmi, ktorých hmotný charakter umožňuje ich uloženie, distribúciu a konzumovanie bez priamej interakcie s osobami, ktoré vytvárali tovar.²

Americká marketingová asociácia definuje služby ako samostatne identifikovateľné, predovšetkým nehmotné činnosti, ktoré poskytujú uspokojenie potrieb a nemusia byť nutne spájané s predajom výrobku alebo inej služby. Produkcia služieb môže, ale nemusí vyžadovať použitie hmotného tovaru. Ak je však takéto použitie potrebné, nedochádza k transferu vlastníctva tohto hmotného tovaru.³

¹KOTLER, P. a kolektív. 2007. *Moderní marketing*. Praha: Grada Publishing, 2007. 1041 s. ISBN 80-247-1545-2.

²OECD. *The Service Economy*. [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné na internete: <<http://www.oecd.org/industry/ind/2090561.pdf>>

³AMERICKÁ MARKETINGOVÁ ASOCIÁCIA. *Dictionary*. [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné na internete: <<https://www.ama.org/resources/Pages/Dictionary.aspx?dLetter=S,>>

Stále rastúci dopyt po službách, či sa jedná o spotrebiteľské alebo priemyselné služby, sa pripisuje viacerým faktorom. Prvým faktorom je narastanie bohatstva spotrebiteľov, vďaka ktorému vzniklo odvetvie služieb zaisťujúce komfort v zmysle zaistenia varenia, upratovania, starostlivosti o starých obyvateľov, opatrovníctvo a iné. Druhým faktorom je skutočnosť, že zvyšujúce sa príjmy a väčšie množstvo voľného času vyvoláva dopyt po športových aktivitách a službách vo voľnom čase. Tretím faktorom je vyššia spotreba rozvinutých technológií v domácnostiach. Ďalšími faktormi sú zmena životného štýlu, rast životného štandardu, rastúca zamestnanosť žien a iné.

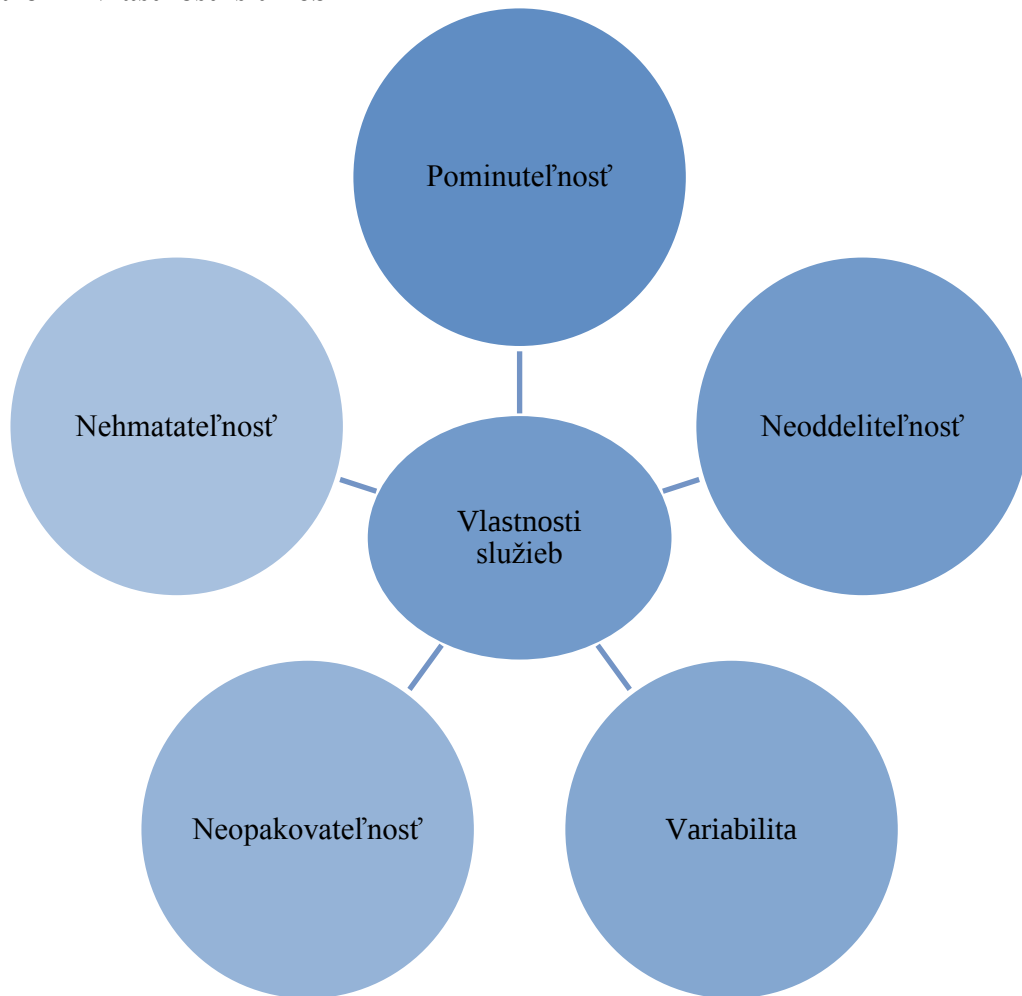
V Zmluve o založení Európskeho spoločenstva sa za služby považujú plnenia, ktoré sa bežne poskytujú za odplatu, pokiaľ ich neupravujú ustanovenia o voľnom pohybe tovaru, kapitálu a osôb. Služby zahŕňajú najmä:

- a) činnosti priemyselnej povahy;
- b) činnosti obchodnej povahy;
- c) činnosti remeselnej povahy;
- d) činnosti v oblasti slobodných povolání.

Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia kapitoly o práve usadiť sa, poskytovateľ služieb môže dočasne vykonávať svoju činnosť v štáte, v ktorom sa služba poskytuje za rovnakých podmienok, aké tento štát ukladá svojim vlastným štátnym príslušníkom.⁴

⁴ ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE. *Zmluvy o Európskej únii a zmluvy o založení Európskeho spoločenstva*. [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné na internete: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/ce32120061229sk00010331.pdf>>

Obrázok 1 Vlastnosti služieb

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MICHALOVÁ, V. – BENEŠOVÁ, D. – ŠŤASTNÁ, J. *Služby v modernej ekonomike*. 2013.

Pre lepšie pochopenie podstaty pojmu služba je dobré aspoň stručne si popísať vlastnosti služieb, vďaka ktorým sa líšia od výrobkov:

Nehmatateľnosť - službu nemôžeme zhodnotiť žiadnym fyzickým zmyslom, nie je možné si ju pred kúpou obhliadnuť.

Neoddeliteľnosť - služba je produkovaná v prítomnosti zákazníka, čo znamená, že zákazník sa zúčastňuje poskytovania služby.⁵

Heterogenita (variabilita) - služby sú vysoko variabilné, sú generované, poskytované a spotrebúvané v tom istom čase.⁶

⁵ MICHALOVÁ, V. – BENEŠOVÁ, D. – ŠŤASTNÁ, J. *Služby v modernej ekonomike*. 2013. Bratislava: EKONÓM. 2013. 296 s. ISBN 978-80-225-3767-4.

⁶ BOUNDLESS. *Heterogeneity. Boundless Marketing*. 27.06.2014. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <<https://www.boundless.com/marketing/textbooks/boundless-marketing-textbook/services-marketing-6/services-versus-products-49/heterogeneity-249-4993/>>

Neskladovateľnosť (pominuteľnosť) - služby sa nedajú odložiť alebo skladovať, prípadne prenášať (výnimkou sú informačné služby ako banky dát).⁷

Neopakovateľnosť (jedinečnosť) - znamená, že spotrebiteľ môže službu vyžadovať len v momente, v ktorom je produkováaná.⁸

Členenie služieb podľa charakteru činností

Sektor služieb a jeho produkcia sa vyznačuje viacerými charakteristikami a špecifickými vlastnosťami, ktorých vplyv je významný pre kvalitu poskytovanej služby. Sektor služieb je zastúpený množstvom heterogénnych aktivít, ktorých charakteristiky sú pre ich existujúce špecifiká v produkcii, distribúcii a spotrebe rozdielne.

Podľa charakteru činnosti členíme služby do príslušných sekcií. Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 sa do praxe členských krajín EÚ zaviedla revidovaná klasifikácia ekonomických činností – NACE Rev. 2. Táto klasifikácia odzrkadľuje vedecko-technický a ekonomický rozvoj, ktorý prebieha, a s ktorým je spojené používanie informačných a komunikačných technológií výrazne ovplyvňujúcich odvetvie služieb. NACE Rev. 2 je v platnosti od 1. januára 2008 a jej používanie je pre všetky štatistické úrady členských krajín EÚ záväzné. Na základe NACE Rev. 2 vznikla národná štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, v ktorej sa služby delia hierarchicky.⁹

⁷ MICHALOVÁ, V. – KROŠLÁKOVÁ, M. *Obchodno-podnikateľské služby*. 2014. Bratislava: EKONÓM. 2014. ISBN 978-80-225-3865-7.

⁸ BOGDANOVSKÁ, G. – PAVLÍČKOVÁ, M. *Služby ako nehmotné produkty a problémy súvisiace s ich poskytovaním – časť I.* 2014. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <<http://katedry.fmmi.vsb.cz/639/qmag/mj100-cz.pdf>>

⁹ MICHALOVÁ, V. – BENEŠOVÁ, D. – ŠŤASTNÁ, J. *Služby v modernej ekonomike*. 2013. Bratislava: EKONÓM. 2013. 296 s. ISBN 978-80-225-3767-4.

Tabuľka 1 Činnosti služieb klasifikované do sekcií podľa NACE Rev. 2

G	Veľkoobchod a maloobchod
H	Doprava a skladovanie
I	Ubytovacie a stravovacie služby
J	Informácie a komunikácia
K	Finančné a poisťovacie činnosti
L	Činnosti v oblasti nehnuteľností
M	Odborné, vedecké a technické činnosti
N	Administratívne a podporné služby
O	Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie
P	Vzdelávanie
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc
R	Umenie, zábava a rekreácia
S	Ostatné činnosti
T	Činnosti domácností ako zamestnávateľov
U	Činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení

Zdroj: vlastné spracovanie podľa VYHLÁŠKA ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SR č. 306/2007. Dostupné na internete: <http://www.lucra.eu/files/documents/sk_nace_ekonomicke_cinnosti.pdf>

1.2 Jednotný trh Európskej únie

Vnútrotný trh vznikol v roku 1993 a predstavuje oblasť bez vnútrotných hraníc, v rámci ktorej je zaručený voľný pohyb tovarov, služieb, osôb a kapitálu.¹⁰ Od roku 2010 sa používa pojem „jednotný trh EÚ“. Môžeme ho charakterizovať ako spoločný priestor, kde sa stretávajú predávajúci a kupujúci z rozličných členských krajín, a kde platia základné slobody vyplývajúce zo Zmluvy o Európskom spoločenstve.

K vybudovaniu jednotného trhu sa členské štáty (Belgicko, Francúzsko, Západné Nemecko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko) zaviazali už v roku 1957 v Rímskych zmluvách a neskôr sa stali základom európskej integrácie. Clá na priemyselné tovary predávané v EÚ a na dovoz z nečlenských krajín sa v EÚ zrušili v roku 1968. V osemdesiatych rokoch skutočný voľný trh ešte neexistoval, pretože voľnému obchodu zabraňovali rôzne technické a tarifné prekážky - tzv. skryté prekážky, ako sú napr. rozdiely v národných pravidlách, daňových systémoch, reguláciách a pod.

V roku 1986 bol v Luxemburgu prijatý Jednotný európsky akt (JEA), ktorý bol revíziou Rímskych zmlúv, a ktorý zmenil a dopĺňal Zmluvu o založení Európskeho hospodárskeho priestoru. Táto medzinárodná zmluva vychádza z dokumentu Biela kniha

¹⁰ ZMLUVA O EURÓPSKEJ ÚNII. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/>>

o dobudovaní vnútorného trhu, v ktorej boli vymedzené opatrenia na odstránenie bariér v medzinárodnom obchode medzi krajinami Európskeho spoločenstva.

Keďže sa služby postupne stávajú najdôležitejšou zložkou HDP krajín a medzinárodný obchod so službami je stále spomaľovaný existenciou rôznych bariér, Európska rada sa snaží tieto bariéry odstraňovať a podporovať jednotný trh. Za najdôležitejší nástroj na odstránenie regulácie v sektore služieb je považovaná prijatá Smernica o službách na vnútornom trhu.¹¹

1.3 Medzinárodný obchod so službami

Medzinárodný obchod je výsledkom medzinárodnej del'by práce, internacionalizácie ekonomík a liberalizácie obchodovania. S ich rozširovaním služby získavajú výraznejšie postavenie v medzinárodnom obchode. Prostredníctvom zahraničného obchodu sa krajina dokáže zapojiť do medzinárodnej del'by práce, a to na základe hospodárskej vyspelosti krajiny. Rozširuje tým svoje exportné a importné možnosti, čo sa následne prejaví na hospodárskom raste krajiny.¹²

Medzinárodný menový fond definuje medzinárodný obchod so službami ako výmenu rovnakých ekonomických hodnôt hospodárskymi subjektmi, ktoré majú sídlo v rozdielnych krajinách, prostredníctvom prevodu a nezávisle od miesta transakcie.

Medzinárodný obchod je jeden z troch paralelne sa rozvíjajúcich prúdov internacionalizácie služieb. Druhým je rast globálnych investícií transnacionálnych spoločností v sektore služieb. Tretím je rastúci technologický rozvoj, vďaka ktorému je globalizácia služieb urýchlená. Vyznačuje sa viacerými špecifickými črtami. Prvou je, že vyžaduje veľké množstvo prenosu informácií a druhou je nevyhnutná prítomnosť predajcu a nákupcu. Medzinárodný obchod so službami začal dynamicky rásť od 80-tych rokov minulého storočia. Dôležitú úlohu zohrala liberalizácia zahraničného obchodu so službami (GATS). Významnú úlohu hral takisto aj rozvoj informačných technológií (bankovníctvo, telekomunikácie, podnikateľské služby..).¹³

¹¹ BENEŠOVÁ, D., KUBIČKOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. *Služby v poznatkovej ekonomike – prípadové štúdie*. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. Str. 89. ISBN:978-80-225-3718-6.

¹² BALÁŽ, P., a kolektív. 2010. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva. 2010. ISBN 978-80-89393-18-3.

¹³ MICHALOVÁ, V. – BENEŠOVÁ, D. – ŠŤASTNÁ, J. *Služby v modernej ekonomike*. 2013. Bratislava: EKONÓM. 2013. 296 s. ISBN 978-80-225-3767-4.

1.4 Smernica o službách na vnútornom trhu

Smernica o službách na vnútornom trhu (ďalej len Smernica), známa taktiež ako Bolkesteinova smernica, je európsky právny predpis, ktorého úlohou je uľahčiť život podnikom, ktoré poskytujú alebo využívajú služby v Európskej únii.¹⁴ Smernica o službách hrala dôležitú úlohu v Lisabonskej stratégii spustenej v roku 2000, aby zlepšila ekonomickú konkurencieschopnosť Európskej únie. Na to, aby sa Európska únia transformovala na najdynamickejšiu ekonomiku sveta, Bolkesteinova smernica sa zamerala na zníženie bariér v cezhraničnom obchode so službami, ktoré by brzdili voľný pohyb služieb.¹⁵

Cieľom Smernice je založenie skutočného vnútorného trhu so službami a to tak, že sa uvoľní nevyužitý rastový potenciál trhov služieb v Európe odstránením prekážok, a to právnych a administratívnych, medzi členskými štátmi v sektore služieb. Tieto prekážky sa môžu vyskytovať v prípadoch, ak poskytovatelia služieb z jedného členského štátu chcú trvalo pôsobiť v inom členskom štáte alebo vtedy, ak poskytovatelia služieb chcú poskytovať služby z ich členského štátu pôvodu v inom členskom štáte, napríklad dočasne sa presťahovať do iného členského štátu. Smernica zaručuje väčšiu právnu istotu pri výkone dvoch základných slobôd zakotvených v Zmluve ES, ktorými sú sloboda etablovať sa a sloboda poskytovať služby.¹⁶ Zjednodušujúce opatrenia, ktoré predpokladá Smernica by mali výrazne uľahčiť život a zvýšiť transparentnosť pre malé a stredné podniky a spotrebiteľov, ak chcú poskytovať alebo využívať služby v rámci jednotného trhu.¹⁷

1.4.1 Obsah Smernice o službách

Článok jeden v kapitole I Smernice výstižne definuje jej obsah: „Táto Smernica stanovuje všeobecné ustanovenia, ktoré uľahčujú výkon slobody poskytovateľov usadiť sa a voľný pohyb služieb, pričom sa zachováva vysoká úroveň kvality služieb.“¹⁸

¹⁴Smernica o službách. *Uľahčenie podnikania*. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <http://www.een.sk/docs/KM7809935SKD_002.pdf>

¹⁵GROSSMAN, E. – WOLL, C. 2011. *The French debate over the Bolkestein directive*. in *Comparative European Politics*. ISSN 14724790, 2011, vol. 9, issue 3, s. 344 – 366.

¹⁶MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. *Najčastejšie kladené otázky o navrhovanej smernici o službách na vnútornom trhu*. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk/ext_dok-faq-8014/119437c>

¹⁷EUROPEAN COMMISSION. *Directive on services in the Internal Market*. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/index_en.htm>

¹⁸SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu.

Tabuľka 2 Štruktúra Smernice o službách

Kapitoly	Obsah kapitoly
Kapitola I.	Všeobecné ustanovenia
Kapitola II.	Administratívne zjednodušenia
Kapitola III.	Sloboda poskytovateľov usadiť sa
Kapitola IV.	Voľný pohyb služieb
Kapitola V.	Kvalita služieb
Kapitola VI.	Administratívna spolupráca
Kapitola VII.	Konvergenčný program
Kapitola VIII.	Záverečné ustanovenia

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu

1.4.2 Rozsah pôsobnosti Smernice o službách

Smernica o službách sa vzťahuje na poskytovanie širokej škály služieb, a to pre súkromné osoby ako aj pre podniky, okrem niekoľkých špecifických výnimiek. Smernica o službách sa vzťahuje len na služby, ktoré sa poskytujú za finančnú úhradu. Služby všeobecného záujmu do rozsahu pôsobnosti tejto smernice nepatria. Služby všeobecného hospodárskeho záujmu sú služby poskytované za finančnú úhradu, a z tohto dôvodu patria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice. No niektoré služby všeobecného hospodárskeho záujmu, napríklad služby v oblasti dopravy, sú vyňaté z rozsahu pôsobnosti tejto smernice. Na určité iné služby všeobecného hospodárskeho záujmu sa vzťahuje odchýlka z ustanovenia o slobode poskytovať služby stanovené v tejto smernici, ako napríklad v oblasti poštových služieb. Smernica sa nezaobera financovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a takisto sa nevzťahuje na systémy poskytovania pomoci členskými štátmi.¹⁹

¹⁹ SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <www.minv.sk/%3Fzivnostenske-podnikanie%26subor%3D43973+%&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>

Tabuľka 3 Služby zahrnuté do Smernice o službách

✓	stavebné a remeselné služby
✓	služby v oblasti montáže a údržby zariadení
✓	podporné služby pre domácnosti (upratovacie služby, súkromné pestúňky, záhradnícke služby)
✓	služby týkajúce sa organizovania spoločenských podujatí
✓	veľkoobchodný a maloobchodný predaj tovarov a služieb, distribúcia
✓	ubytovacie a stravovacie služby
✓	informačné služby (internetové portály, služby tlačových agentúr)
✓	realitné služby
✓	činnosti väčšiny regulovaných povolání (napr. právni a daňoví poradcovia, architekti, geodeti, účtovníci)
✓	služby pre podniky (konzultačné služby, údržba kancelárií, upratovacie služby, konzultačné služby, reklamné a náborové služby, vymáhanie dlhov, organizovanie podujatí)
✓	prenájom a lízing
✓	služby v oblasti výchovy a vzdelávania
✓	služby v oblasti cestovného ruchu a rekreácie

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu

Smernica o službách neupravuje tie oblasti, ktoré sú predmetom iných noriem únie a/alebo ich relatívne voľná úprava by bola na úrovni EU kontroverzná. Toto vyňatie by sa teda malo vzťahovať na všetky finančné služby bankového, úverového a poisťového charakteru. Služby, ktoré boli vyňaté z pôsobnosti Smernice, sú uvedené v tabuľke číslo 4.

Tabuľka 4 Služby vylúčené zo Smernice o službách

-	služby všeobecného záujmu nehospodárskeho charakteru
-	služby v oblasti dopravy, vrátane prístavných
-	elektronické komunikačné služby a siete
-	audiovizuálne a rozhlasové vysielacie služby
-	finančné služby - bankovníctvo, poisťovníctvo a služby s nimi spojené
-	oblasť daní
-	služby agentúr na sprostredkovanie dočasného zamestnania
-	súkromné bezpečnostné služby
-	činnosti, ktoré sú spojené s výkonom úradnej moci
-	služby poskytované notármi a súdnymi úradníkmi, ktorí sú menovaní oficiálnym aktom vlády
-	služby zdravotnej starostlivosti
-	sociálne služby súvisiace so sociálnym ubytovaním, starostlivosťou o deti a podporou rodín a osôb v trvalej alebo dočasnej núdzi
-	činnosti týkajúce sa hazardných hier

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu

1.4.3 Význam Smernice o službách na vnútornom trhu

Smernica o službách sa všeobecne chápe ako nástroj na podporu voľného pohybu služieb, pričom jedným z jej základných cieľov je zvýšenie ekonomického rastu a zamestnanosti v EÚ. Táto smernica hrá významnú úlohu v procese hospodárskej reformy nastolenej Lisabonskou stratégiou. Odstránenie právnych a administratívnych bariér pre rozvoj cezhraničného poskytovania služieb je ďalším cieľom smernice. Pre väčšinu firiem je posilnenie voľného pohybu služieb prínosom, pretože majú možnosť využiť európsky trh pre rozvoj svojich aktivít.

Odstránením prekážok voľného pohybu služieb vzniká riziko jednoduchšieho prístupu zahraničných poskytovateľov na domáci trh. Avšak konkurenčný boj by mal byť prínosom pre spotrebiteľov v podobe nižších cien.²⁰ Najväčšie prínosy Smernica poskytuje malým a stredným podnikom, ktoré väčšinou nemajú dostatok zdrojov na prekonanie prekážok pre poskytovanie služieb v členských štátoch. Aby služby neohrozovali bezpečnosť, zdravie a životné prostredie, musia spĺňať určité normy. Poskytovatelia služieb musia príjemcom poskytnúť informácie ako názov poskytovateľa, jeho registračné číslo, povolenie na poskytovanie služby a podobne.²¹

Tabuľka 5 Výhody plynúce zo Smernice o službách pre firmy a pre zákazníkov

Výhody pre firmy	Výhody pre zákazníkov
cezhraničné poskytovanie služieb	zákaz diskriminácie
zjednodušenie postupov a formalít	zvýšenie informovanosti a transparentnosti
uľahčenie založenia podniku	vysoká kvalita služieb
zriadenie jednotných kontaktných miest	spolupráca členských štátov
využívanie rastúcich výnosov z rozsahu	sieť orgánov na ochranu zdravia spotrebiteľa
zníženie fixných nákladov	prístupné informácie o poskytovateľovi služby
možnosť budovania medzinárodných sietí	nižšie ceny služieb
lepšie možnosti kumulácie kapitálu	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Directive on services in the Internal Market*. 30.01.2014. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/growth/single-market/services/services-directive/index_en.htm a *Príručka o vykonávaní Smernice o službách*. 2007.

²⁰ ČESKÁ AGENTURA NA PODPORU OBCHODU CZECHTRADE. *Analýza ekonomických dopadu návrhu smernice o službách na vnútornom trhu*. 13.06.2006. Praha: KPMG.2006. [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné na internete: <<http://download.mpo.cz/get/28625/30625/327203/priloha001.pdf>>

²¹ KOVAŘÍKOVÁ, B. 2013. *Účinky Smernice o službách na ekonomiky členských štátov EÚ* in *Vedecký časopis VŠEMVS v Bratislave Verejná správa a regionálny rozvoj*. č. 2, 2013, s. 95-105, ISSN 1337-2955. [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné na internete: <https://www.vsemvs.sk/Portals/0/files/VedaVyskum/VedecskyCasopisVSEMvs_2013_12.pdf>

1.4.4 Implementácia Smernice

Pre jednotný trh je nevyhnutné mať jasný a efektívny legislatívny rámec na úrovni Európskej únie. Toto musí byť podopreté vhodnou implementáciou členskými štátmi so silným presadením Európskou komisiou. Dynamický trh so službami je kľúčom k modernej ekonomike, a rast trhu služieb je kľúčom k tvorbe nových pracovných miest. Je to taktiež oblasť, kde môžu prosperovať malé a stredné podniky.²²

Tabuľka 6 Chronologický vývoj Smernice

13. január 2004	návrh Smernice o službách na vnútornom trhu
november 2004	potreba zapracovania základných zmien do návrhu.
apríl 2005	návrh vylúčenia pracovnoprávných vzťahov a služieb všeobecného záujmu
máj 2005	hlasovanie výboru Európskeho parlamentu pre zamestnanosť v prospech pozmeňujúcich návrhov, vrátane zrušenia princípu o krajine pôvodu.
16. február 2006	Európsky parlament na plenárnom zasadnutí podporuje kompromisnú dohodu, ktorá spĺňa väčšinu požiadaviek ETUC: • pracovné právo je vylúčené, najmä otázky týkajúce sa vysielania zamestnancov, • citlivé odvetvia (napr. dočasná práca realitných kancelárií, bezpečnostných služieb) sú vylúčené, • základné práva na kolektívne vyjednávanie a akcie sú dodržiavané, • služby všeobecného záujmu a niektoré služby všeobecného hospodárskeho záujmu (napr. zdravotná starostlivosť) sú vylúčené, • zásada krajiny pôvodu bola zrušená, členským štátom umožňuje uplatňovať lepší dohľad a aplikovať pravidlá pre ochranu verejného záujmu.
5. apríl 2006	nová verzia Smernice upravená podľa návrhov Európskeho parlamentu
29. máj 2006	schválenie nového návrhu Radou a posunutie do druhého čítania v Európskom parlamente
15. november 2006	schválenie zmenenej Smernice o službách Európskym Parlamentom.
12. december 2006	Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu
27. december 2006	účinnosť Smernice o službách
28. december 2009	transponovanie Smernice do národnej legislatívy členských štátov EÚ.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ^{23 24 25}

²² HARBOUR, M. 20.06.2012. *Rebooting the Single Market: the to priority for EU growth*. in *European View*. ISSN 1781-6858, 2012, vol. 11, issue 1, s. 39-45.

²³ ETUC. *Draft Directive on Services in the Internal Market*. [online]. [cit. 2014-12-30]. Dostupné na internete: <<http://www.etuc.org/draft-directive-services-internal-market>>

31. júla 2007 Európska Komisia (EK) zverejnila dokument vypracovaný generálnym riaditeľstvom pre vnútorný trh a služby pod názvom „Príručka o vykonávaní Smernice o službách“. Cieľom tejto príručky je technická pomoc členským štátom pri implementácii smernice o službách do národných legislatív a zaručenie jednotnosti procesu implementácie Smernice. Príručka má desať častí a obsahuje veľa príkladov, ktoré ju robia zrozumiteľnou a ľahko použiteľnou v praxi. V prvej všeobecnej časti príručka analyzuje vzťah Smernice ku Zmluve o európskom spoločenstve a načrtáva metódu implementácie Smernice o službách v legislatívnej, ako aj v nelegislatívnej oblasti. V tejto kapitole príručka informuje aj o sprievodných opatreniach, ktoré je potrebné prijať spolu s EK. V ďalších kapitolách príručka analyzuje rozsah aplikácie Smernice a obsah jednotlivých ustanovení Smernice. V kapitole o rozsahu Smernice, príručka informuje o tých službách, ktoré nespádajú do rozsahu pôsobnosti Smernice a objasňuje vzťah pohybu služieb k pohybu tovarov. Táto kapitola informuje aj o tom, ktorí poskytovatelia služieb patria do Smernice, a ktoré požiadavky Smernica pokrýva (prístup ku službe a realizácia samotnej služby). Dokument venuje veľkú pozornosť aj zavedeniu jednotných kontaktných miest, elektronickým postupom, slobode usadenia sa poskytovateľov služieb, slobodnému pohybu služieb, kvalite služieb, administratívnej spolupráci a vzájomnému hodnoteniu.²⁶

Časový horizont, ktorý bol Smernicou vymedzený na zavedenie potrebných legislatívnych opatrení do národných právnych systémov členských štátov, bol tri roky. To znamená, že Smernica mala byť plne implementovaná vo všetkých členských krajinách najneskôr 28. decembra 2009.²⁷

²⁴GROSSMAN, E. – WOLL, C. *The French debate over the Bolkestein directive*. 2011. in *Comparative European Politics*. ISSN 14724790, 2011, vol. 9, issue 3, s. 344 – 366.

²⁵BENEŠOVÁ, D., KUBIČKOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. *Služby v poznatkovej ekonomike – prípadové štúdie*. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. Str. 89 .ISBN: 978-80-225-3718-6.

²⁶ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. *Európska Komisia publikovala príručku o implementácii smernice o službách*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/prirucka-o-implementacii-smernice-o-sluzbach--jul-2007-/134640s>>

²⁷ KROŠLÁKOVÁ, M. *Implementácia smernice o službách na vnútornom trhu*. In *Informatizácia spoločnosti a jej interakcia so vzdelávacím systémom 2013: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: 19.9.2013 Bratislava*. – Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. str. 66 – 72 CD-ROM. ISBN 978-80-225-3737-7.

Tabuľka 7 Implementácia Smernice o službách v krajinách EÚ v roku 2010*

Dobrá implementácia (úplná implementácia do práva a praxe, dokončená načas)	Čiastočná implementácia (neskorá/nedokončená/nedostat očná implementácia do práva alebo praxe)	Nedostatočná implementácia (nedokončená implementácia do práva ani do praxe)
Česká republika	Belgicko	Bulharsko
Dánsko	Cyprus	Grécko
Estónsko	Francúzsko	Írsko
Fínsko	Luxembursko	Lotyšsko
Holandsko	Malta	Poľsko
Maďarsko	Portugalsko	Slovensko
Nemecko	Rakúsko	Slovinsko
Švédsko	Rumunsko	Taliansko
Veľká Británia	Španielsko	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: EUROCHAMBRES SURVEY.[online].[cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <<http://www.eubusiness.com/topics/sme/eurochambres.10-02-02/>>

* okrem Litvy, ktorá neposkytla potrebné údaje.

Európska komisia vydala správu o stave implementácie v máji 2010. Ukázalo sa, že z 27 členských štátov len 9 dokázalo plne implementovať Smernicu o službách do stanoveného termínu 28. decembra 2009. V ostatných krajinách bola implementácia na priemernej úrovni, alebo dokonca nevyhovujúca kvôli problémom alebo meškaniám právnych, prípadne operatívnych aspektov. Na jednej strane sa nedostatky týkali legislatívneho premietania, ktorý v niektorých krajinách nebol stále dokončený, tým pádom sa prijatie horizontálnych vykonávacích predpisov oneskorilo. Na strane druhej, približne štvrtina členských štátov nemala zavedený hlavný prevádzkový prvok, ktorým je jednotné kontaktné miesto. Výrazné rozdiely sa v členských štátoch vyskytovali v implementácii právnych predpisov Smernice. V polovici členských štátov bol tento proces dokončený, no niektoré krajiny ešte v roku 2010 proces screeningu so svojou vnútroštátnou legislatívou nemali ukončený, respektíve screening bol dokončený, ale vykonávacie zákony neboli prijaté z právnych či politických dôvodov. Vo väčšine krajín sa prijal jeden zákon, ktorý implementoval všetky práva a zásady vyplývajúce zo Smernice. Zákony, ktoré boli v rozpore so Smernicou, museli členské štáty zrušiť.²⁸

²⁸ EUROCHAMBRES SURVEY: *Services Directive properly implemented in only one third of member states*.02.02.2010. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <<http://www.eubusiness.com/topics/sme/eurochambres.10-02-02/>>

1.4.5 Jednotné kontaktné miesta

Jednotné kontaktné miesta (JKM) sú portály elektronickej verejnej správy určené podnikateľom v sektore služieb. Všetky členské štáty boli povinné v súlade so Smernicou o službách určiť JKM od decembra roku 2009.²⁹ Každý členský štát Európskej únie musí mať vlastné JKM, ktoré by malo byť spoľahlivým zdrojom elektronického spracovania informácií, ktoré uľahčujú vzájomnú súčinnosť občanov a verejnej správy.³⁰ JKM členských štátov spolu tvoria celoeurópsku sieť jednotných kontaktných miest pod názvom "EUGO Network".

Tromi hlavnými funkciami JKM sú:

1. Poskytovanie informácií
2. Prijímanie údajov a dokladov potrebných na začatie podnikania
3. Zasielanie prijatých údajov a dokladov kompetentným orgánom

Prostredníctvom elektronických portálov JKM sa môžeme dozvedieť o pravidlách, právnych predpisov a formalitách týkajúcich sa poskytovania služieb. Takisto je možné vybaviť úradné formality on-line, a to predložením požadovaných formulárov žiadostí a súvisiacich dokumentov elektronicke. To znamená, že jednotlivé úrady v rôznych členských štátoch nemusíme navštevovať osobne. Žiadosti môžu byť v každom členskom štáte vybavené elektronicke prostredníctvom jediného miesta pre vybavenie formalít, teda JKM.³¹

JKM poskytujú praktické informácie o :

- typoch dokumentov potrebných na začatie podnikania v jednotlivých členských štátoch EÚ,
- potrebných dokumentoch pri dočasnom poskytovaní služieb v zahraničí,
- požiadavkách na začatie podnikania v špecifických oblastiach podnikania,
- type a výške poplatkov spojených so začatím podnikania,
- orgánoch príslušných na vybavenie žiadostí,

²⁹ EURÓPSKA KOMISIA. *Jednotné kontaktné miesta*. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_sk.htm>

³⁰ CIOBANU, V. – POPESCU, D. – DOBRE, C. – POP, F. – CRISTEA, V. *The EU-Services Directive: Ane-Framework to optimize public administration*. 2012. in *Developments in eSystems Engineering (DESE)*. s. 233-239. ISBN 978-1-4244-5401-3.

³¹ *Príručka o vykonávaní smernice o službách*. 2007. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev. 2007. ISBN 978-92-79-05993-3.

- postupe pri vybavení uznania odbornej kvalifikácie,
- miestach s podrobnejším poradenstvom a informáciami.

Tabuľka 8 Najdôležitejšie funkcie JKM z pohľadu firiem

1.	Možnosť dokončenia postupov on-line
2.	Presné a úplné informácie o cezhraničnom poskytovaní služieb
3.	Rýchla reakcia na požiadavky (on-line a off-line)
4.	Relevantné informácie o zriadení prevádzky v zahraničí
5.	Informácie o praktických otázkach, ako sú dane alebo pracovné právo
6.	Poradenské centrum alebo telefonický servis na elektronickom portáli
7.	Možnosť sledovať vývoj prebiehajúcich konaní on-line
8.	Ponuka služieb JKM v niekoľkých jazykoch
9.	Možnosť a bezpečnosť elektronických podpisov
10.	Možnosť stiahnutia rôznych letákov a brožúr s informáciami

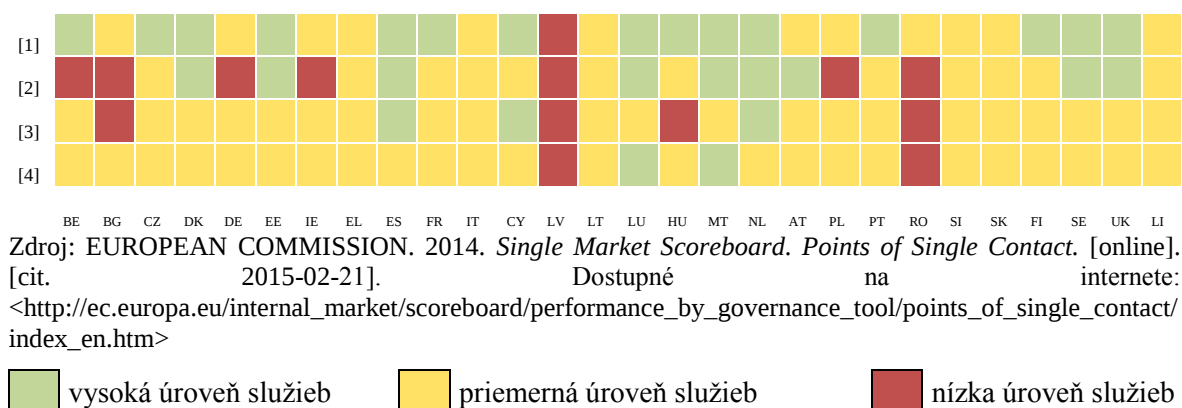
Zdroj: vlastné spracovanie podľa BUSINESS EUROPE. *Are the Points of Single Contact truly making things easier for European companies? Services Directive implementation report*. [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.besinesseurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=29515>>

Čo sa týka jednotných kontaktných miest, prakticky všetky členské štáty sa rozhodli pre model, kde bod informácií a miesto plnenia formalít je jedno miesto. Pritom však asi vo štvrtine členských štátov neboli dokončené základné prípravy pre JKM. Na miestach, kde už boli v roku 2010 jednotné kontaktné miesta k dispozícii, neponúkali služby a informácie v rozsahu, aký bol požadovaný, a aký boli povinné poskytovať. Negatívom taktiež bolo, že takmer polovica JKM boli k dispozícii len v národnom jazyku danej členskej krajiny.³²

V roku 2013 Komisia jednotných kontaktných miest v rámci siete EUGO uskutočnila užívateľský prieskum, v ktorom sa podľa stanovených kritérií vyhodnocovalo fungovanie jednotlivých jednotných kontaktných miest. Tieto štyri kritériá sa stali určitými štandardmi, vďaka ktorým bude možné zlepšovať a hodnotiť JKM: [1] Kvalita a dostupnosť informácií, [2] Dokončenie postupov on-line, [3] Dostupnosť pre užívateľov z iných krajín, [4] Použitelnosť.

³² EUROCHAMBRES SURVEY: *Services Directive properly implemented in only one third of member states*. 02.02.2010. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <<http://www.eubusiness.com/topics/sme/eurochambres.10-02-02/>>

Tabuľka 9 Výkon európskych JKM podľa daných indikátorov v roku 2013

V tabuľke vidíme, že Slovensko je vo všetkých kritériách na priemernej úrovni poskytovania služieb a stále má čo vylepšovať. V krajinách Španielsko, Luxembursko, Malta a Holandsko je poskytovanie služieb JKM v troch zo štyroch hodnotených kritérií na vysokej úrovni. V prieskume najhoršie dopadlo Lotyšsko a Rumunsko. Z prieskumu vyplynulo, že jednotné kontaktné miesta len v 9 z 28 krajín poskytujú služby, ktoré sú na vysokej úrovni. Väčšina JKM stále poskytuje priemernú úroveň služieb. To znamená, že ešte existujú oblasti pre ďalšie zlepšovanie, a to hlavne pre e-procedúry. Dostupnosť informácií bola hodnotená veľmi dobre takmer v polovici členských krajín. Avšak je tu stále priestor na zlepšenie, najmä pri poskytovaní kľúčových informácií o podnikaní v oblastiach, na ktoré sa smernica o službách nevzťahuje. On-line môže byť dokončený len veľmi malý počet procedúr, a to vo väčšine krajín. Aj tam, kde je táto služba k dispozícii, nie je vždy otvorená pre užívateľov v iných krajinách (najmä nie tam, kde sú prísne požiadavky na overovanie a elektronické podpisy, ale technická podpora zatiaľ nie je k dispozícii). Tento aspekt predstavuje najväčšiu výzvu. Niekoľko krajín sa vyjadrilo, že majú v pláne vykonať v tejto oblasti technické zmeny, ktoré budú viesť k vylepšeniu. Jednoduché použitie JKM bolo hodnotené len v štátoch Luxembursko a Malta. Vo väčšine krajín zaznamenali mierny alebo silný nárast návštevníkov na webových portáloch slúžiacich ako kontaktné miesto. To však neznamená, že nastal nárast aj pri kompletizovaní procedúr na stránke, vzhľadom na ich nedostatočný počet.³³

Vybrané kritériá môžeme zhodnotiť takto:

- kvalita a dostupnosť informácií – 30%

³³ EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Single Market Scoreboard. Points of Single Contact*. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/points_of_single_contact/index_en.htm>

- dokončenie postupov on-line – 35%
- dostupnosť pre užívateľov z iných krajín – 25%
- použiteľnosť – 10%.

Celkový priemer EÚ v hodnotených kritériách je na nízkej úrovni, najhoršie je to však v použiteľnosti. V roku 2014 mala Komisia v úmysle pracovať s vnútroštátnymi orgánmi, aby sa ubezpečila, že sa vykonáva Charta PSC³⁴ a vedie to k zlepšovaniu služieb. Uskutočnila štúdiu, v ktorej posúdila, či JKM spĺňajú kritériá Charty PSC a identifikovala ďalšie oblasti pre zlepšenie. Zameriavala sa na zlepšenie on-line procedúr a na ich prístup pre zahraničné firmy. Aj naďalej bude poskytovať praktickú pomoc pre akceptáciu elektronických podpisov vydaných v iných krajinách. Komisia má takisto v úmysle podporovať ďalšiu spoluprácu a zdieľanie osvedčených postupov prostredníctvom siete EUGO, ktorá spája všetky JKM.³⁵

Dôvodom, prečo je medzi JKM taký veľký rozdiel je, že na rozdiel od iných vládnych nástrojov riadenia, JKM nepoužívajú centralizovaný elektronický systém. Členské štáty si môžu zvoliť najvhodnejšiu štruktúru tak, aby odrážala ich právnu a administratívnu realitu. Niekoľko vyspelých krajín malo JKM vytvorené už pred prijatím Smernice. No väčšina JKM bola vytvorená „od nuly“ až po prijatí Smernice. Tento rozdiel je najviditeľnejší v rozsahu služieb, ktoré sú dostupné on-line.

V priebehu roka 2014 opäť prebiehal prieskum zameraný na fungovanie vnútorného trhu EÚ so službami, kedy na stránke Ministerstva vnútra SR bolo možné vyplniť dotazník Európskej komisie. Dotazník bol venovaný hlavne podnikateľom podnikajúcim cezhranične, ktorí svojimi skúsenosťami môžu pomôcť identifikovať existujúce bariéry na vnútornom trhu EÚ o službami. Dotazník bol pripravený pre podnikateľov zo všetkých členských štátov EÚ, bol určený pre všetky spoločnosti, ktoré si zriadili organizačnú zložku v inej členskej krajine, poskytujú služby cezhranične, nakupujú cezhraničné služby alebo sa o to aspoň pokúsili.³⁶ Výsledky z tohto prieskumu ešte v apríli 2015 neboli zverejnené.

³⁴ PSC CHARTER – Points of Single Contact Charter – Charta jednotných kontaktných miest – v tejto Charte sa ustanovujú štyri štandardné kritériá pre porovnávanie jednotných JKM.

³⁵ EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Single Market Scoreboard. Points of Single Contact*. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/_docs/2014/07/points-of-single-contact/2014-07-scoreboard-psc_en.pdf>

³⁶ MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Elektronické jednotné kontaktné miesto*. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?elektronicke-jednotne-kontaktne-miesto>

1.4.6 Informačný systém vnútorného trhu

IMI systém (Internal Market Information System) je bezpečná on-line aplikácia, ktorá podporuje každodennú administratívnu spoluprácu verejných správ na vnútornom trhu tak, že umožňuje národným, regionálnym a lokálnym autoritám komunikovať a zdieľať informácie s ich partnermi v zahraničí. Tento nástroj vyvinula Európska komisia s podporou ISA programu. ISA program podporuje interoperabilitu, zdieľanie a znovupoužitie informácií medzi európskymi inštitúciami verejnej správy.³⁷

Každý členský štát má národného IMI koordinátora. Tento národný koordinátor vymenúva a registruje delegovaných koordinátorov, ktorí sú zodpovední za čiastkové oblasti politik alebo geografické regióny. Na národnej úrovni asistujú používateľom koordinátori. Ak národný koordinátor nevie vyriešiť problém lokálne, kontaktuje centrálné poradenské centrum Európskej komisie - IMI help desk.³⁸

V roku 2012 systém, ktorý uľahčuje komunikáciu medzi úradmi členských štátov, prešiel radou zmien - bolo prijaté nariadenie o IMI systéme. Medzi úradmi členských štátov EÚ systém IMI umožňuje rýchlu výmenu informácií vo všetkých oficiálnych jazykoch, čo predstavuje výhodu pre občanov, ako aj podnikateľov, ktorí to pocítia hlavne pri dĺžke vybavenia administratívy.³⁹ IMI systém by mal v budúcnosti uľahčiť aj zavádzanie tzv. Európskeho profesijného preukazu, čo je univerzálny elektronický preukaz o profesijnej kvalifikácii platný vo všetkých členských štátoch EÚ. Cieľom tohto preukazu je znížiť počet administratívnych úkonov spojených s uznaním profesijnej kvalifikácie a zjednodušiť pohyb kvalifikovaných pracovníkov medzi členskými štátmi.⁴⁰

³⁷ *Informačný systém vnútorného trhu (IMI) a smernica o službách. Príručka pre používateľov.* 2009. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 2009. ISBN 978-92-79-10466-4.

³⁸ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. *IMI – flexibilný informačný systém na podporu implementácie legislatívy EÚ.* 09.12.2013. [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/vdok_simple-imi---flexibilny-informacny-system/16129s16383c>

³⁹ MINISTERSTVO PRUMYSLU A OBCHODU. *Administrativní spolupráce v EU se rozvíjí prostřednictvím IMI systému.* 2013. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné na internete: <<http://www.mpo.cz/dokument119400.html>>

⁴⁰ *Informačný systém vnútorného trhu (IMI) a smernica o službách. Príručka pre používateľov.* 2009. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 2009. ISBN 978-92-79-10466-4.

Tabuľka 10 Prvky IMI systému uľahčujúce komunikáciu a znižujúce pracovné zaťaženie používateľov

adresár kontaktných údajov a vyhľadávacie kritériá o príslušných orgánoch v celej EÚ
viacjazyčný vyhľadávač pre príslušné orgány;
zoznam preddefinovaných otázok a odpovedí dostupný vo všetkých úradných jazykoch EÚ
transparentný súbor postupov pri spracovaní žiadostí
možnosť vymieňať si elektronické dokumenty a certifikáty
nástroj na správu žiadostí s cieľom monitorovať pokrok
mechanizmy na riešenie problémov
dodatočná jazyková podpora vrátane prístupu k on-line strojovému prekladaču Európskej komisie

Zdroj: vlastné spracovanie podľa *Príručka pre používateľov. Informačný systém vnútorného trhu a Smernica o službách*. 2009. ISBN 978-92-79-10466-4.

V septembri 2014 bol spustený modul oznamovania odborných kvalifikácií. Vďaka nemu členské štáty môžu používať systém IMI na zasielanie oznámení o nových diplomoch pre architektov a zdravotnícke profesie. V novembri bol zavedený nový on-line dotazník, ktorý pomocou jasných inštrukcií nasmeruje občanov a podniky na najvhodnejší kontakt. V roku 2014 sa zjednodušilo spravovanie údajov o používateľoch a orgánoch IMI. Pre používateľov nastali zlepšenia najmä pri procese registrácie a klasifikácie orgánov. K dispozícii boli takisto aj nové príručky a usmernenia vo všetkých úradných jazykoch štátov EÚ. Do roku 2014 bolo prostredníctvom systému IMI zaslaných celkovo takmer 25 000 žiadostí o poskytnutie informácií, z toho len v roku 2014 bolo vyslaných takmer 7 600 žiadostí. V apríli 2015 sa súčasťou IMI stane nový pilotný projekt Verejné obstarávanie. Orgánom umožní overiť si osvedčenia a dokumenty poskytnuté európskymi uchádzačmi. V decembri 2015 bude zavedená nová oblasť kultúrnych predmetov, ktorá pomôže pri hľadaní nezákonne vyvezených predmetov kultúrnej hodnoty.⁴¹

1.5 Implementácia Smernice o službách na Slovensku

Transpozícia Smernice EP a Rady č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu do národnej legislatívy sa oficiálne začala 27. decembra 2006, kedy Smernica o službách, po publikovaní v Úradnom vestníku Európskej Únie, nadobudla účinnosť a musela byť transponovaná do národnej legislatívy Slovenskej republiky do troch rokov, t.j. do 27.

⁴¹ EUROPEAN COMMISSION. *Informačný systém vnútorného trhu. IMI aktuálny*. 2015. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/_newsletter/issue5/index_sk.htm>

decembra 2009. Pracovná skupina pre transpozíciu Smernice o službách na Ministerstve hospodárstva SR rozhodla, že najvhodnejšou formou transpozície Smernice o službách do národnej legislatívy bude generálny zákon o službách.⁴²

1.5.1 Zákon o službách na vnútornom trhu č. 136/2010 Z. z.

Zákon č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu, ktorý je účinný od 1. júna 2010 so sebou priniesol viacero zmien. Predmetom úpravy sú práva a povinnosti poskytovateľov služieb, dozor nad poskytovateľmi týchto služieb, práva príjemcov služieb a činnosť jednotných kontaktných miest. Prijatá právna úprava sa dotýka občanov SR tak isto, ako občanov iných členských štátov EÚ. Bol zavedený systém uznávania dokladov v rámci EÚ, žiadosti o udelenie oprávnenia sa od 1. januára 2012 môžu podávať v plne elektronickej forme, vytvorili sa jednotné kontaktné miesta. Zaviedol sa informačný systém vnútorného trhu, ktorý umožňuje účinnejšiu spoluprácu medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ. Zákon o službách, ktorý bol prijatý, obsahuje zároveň aj novelizácie iných právnych predpisov. Zákon, ktorého novelizácia je najobsiahlejšia je Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní⁴³

Tabuľka 11 Zoznam služieb v pôsobnosti zákona č.136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu

Formy živnosti	Zoznam služieb v pôsobnosti zákona
Voľné živnosti	obchodné služby, komunikačné služby, stavebné služby, vzdelávacie služby, environmentálne služby, zdravotné a sociálne služby, turistické služby a služby v cestovnom ruchu, rekreačné, kultúrne a športové služby, predajné služby, dopravné služby, ostatné služby.
Remeselné živnosti	stavebné služby, zdravotné a sociálne služby, turistické služby a služby v cestovnom ruchu, dopravné služby, ostatné služby.
Viazané živnosti	obchodné služby, stavebné služby, predajné služby, vzdelávacie služby, environmentálne služby, zdravotné služby, turistické služby, rekreačné, kultúrne a športové služby, dopravné služby, ostatné služby.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Ministerstva hospodárstva SR. [online].[cit. 2015-01-27]. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/zoznam-sluzieb-v-posobnosti-zakona-o-sluzbach-na-vnutornom-trhu-a-podmienky-ziskania-opravnenia-na-ich-poskytovanie-v-sr/134651s>>

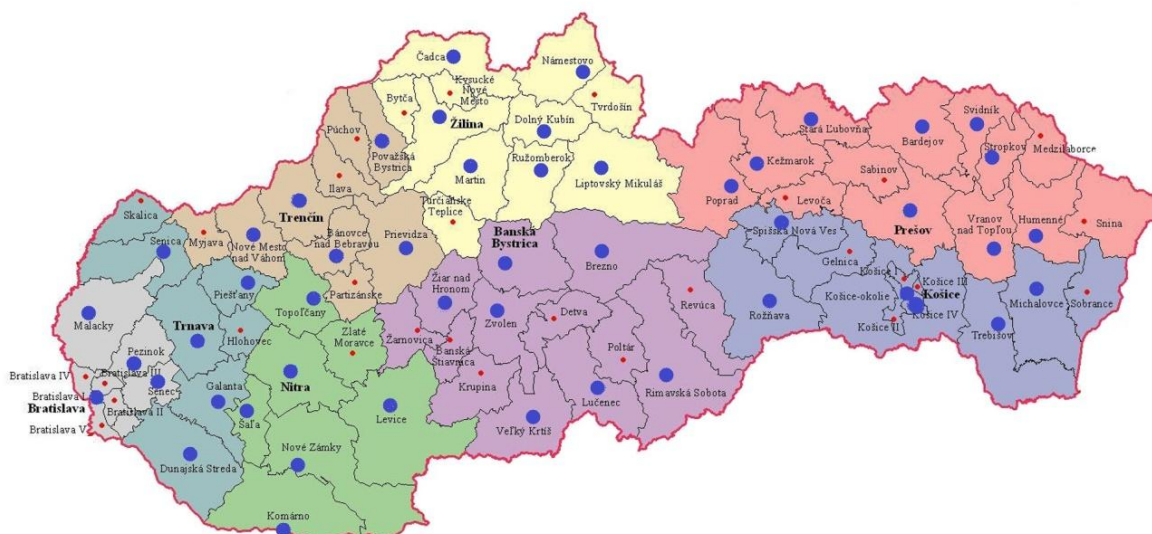
⁴² MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. *Transpozícia Smernice EP a Rady č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu*. 12.06.2007. [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk/transpozicia-a-implementacia-smernice-v-sr/127904s+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>

⁴³ RUČINSKÁ, S. – FEČKO, M. 2010. *Služby na vnútornom trhu*. in *Manažment v teórii a praxi*. ISSN 1336-7137, 2010, č. 2-3, s. 10-15.

1.5.2 Jednotné kontaktné miesta na Slovensku

Jednotné kontaktné miesta na Slovensku vznikli 1. októbra 2007, avšak od 1. júna 2010 došlo k rozšíreniu služieb poskytovaných JKM pre podnikateľov podľa vybraných osobitných predpisov. Na základe Smernice o službách bola zriadená sieť 50 fyzických JKM, no tento počet sa k 1. októbru 2013 znížil na 49.⁴⁴ Úlohu fyzických JKM na Slovensku plnia okresné úrady SR, odbory živnostenského podnikania v SR. JKM boli založené za účelom poskytnutia pomoci širokej skupine podnikateľov pri vybavovaní oprávnenia na podnikanie a počas výkonu ich podnikateľskej činnosti, ale tiež aj s cieľom zefektívniť a sústrediť jednotlivé administratívne postupy do jedného centra s výsledkom skrátenia celkovej doby potrebnej na vydanie príslušných dokumentov.⁴⁵ Jednotné kontaktné miesta v SR momentálne fungujú prostredníctvom 49-tich fyzických a jedného elektronického jednotného kontaktného miesta, ktoré sú zobrazené na nasledujúcej mape.

Obrázok 2 Mapa JKM na Slovensku

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MINISTERSTVO VNÚTRA SR. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?zivnostenske-podnikanie>>

Od 1. januára 2012 funguje v SR jedno elektronické JKM, ktoré poskytuje podrobné informácie o podmienkach vstupu do podnikania pre jednotlivé služby zahrnuté

⁴⁴ MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Kontakty na okresné úrady v postavení JKM v SR.* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?kontakty-na-jkm-v-sr>>

⁴⁵ MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Fyzické jednotné kontaktné miesta v SR.* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?fyzicke-jednotne-kontaktne-miesta-v-sr>>

v Smernici o službách a umožňuje elektronicky požiadať o vznik oprávnenia na podnikanie prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy SR.

1.5.3Predpokladané dosahy Smernice o službách na ekonomiku Slovenska

Služby vytvárajú približne dve tretiny HDP a je predpoklad, že tento podiel sa bude zvyšovať, keďže vyspelé štáty presúvajú priemyselnú výrobu do krajín s nižšími výrobnými nákladmi.

a) Vplyv Smernice na podnikateľskú sféru Slovenska

Zjednodušením podmienok procesu registrácie, získavania informácií a rozšírením priestoru ďalším podnikateľom pre subdodávky rôzneho druhu pre poskytovateľov služieb v krajinách EÚ sa základné dosahy prejavujú na zvýšenom rozsahu poskytovaných služieb a zamestnanosti, uľahčení usadzovania sa, cezhraničného poskytovania služieb slovenskými podnikateľmi v EÚ a využitím podnikateľského priestoru na Slovensku. Poskytovatelia služieb usporia pracovný čas, tým pádom aj finančné prostriedky, a to na základe opatrení:

- jednoduchšie získanie základných informácií o podnikaní,
- zjednodušený postup získavania oprávnení pri poskytovaní služieb cezhranične a pri usadení sa,
- jednoduchšia registrácia, čo znamená úsporu času a nákladov podnikateľov.

Registračný proces sa urýchli a zjednoduší vďaka vytvoreným JKM. Úspora finančných nákladov potenciálnych podnikateľov môže byť 498 – 996 €. No tým, že vzniká povinnosť poskytovateľov služieb sprístupniť informácie prípadným záujemcom o služby, môže sa požadovať priebežné vynakladanie finančných prostriedkov vo výške 634 – 1 162 € ročne.⁴⁶

b) Vplyv implementovania Smernice na zamestnanosť SR

S prihliadnutím na ďalšie opatrenia sa vplyvom implementácie Smernice zvýši počet pracovníkov o 14 400 osôb, čiže 0,6% celkového počtu pracujúcich obyvateľov na Slovensku. V odvetviach služieb by mal tento počet predstavovať zvýšenie o 1,8%. Hlavnými odvetviami, v ktorých sa prejaví prírastok na zamestnanosti služieb na

⁴⁶ Štúdia: *Dopady implementovania smernice č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu v SR*. 2008. s. 25 – 38. [online]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk>

Slovensku vďaka implementovanej Smernici sú stavebníctvo (26%), trhové služby (10%) a v rámci nich cestovný ruch (9%). Takisto sa predpokladá rozvoj v poznatkovo – intenzívnych službách.⁴⁷

c) Makroekonomické vplyvy Smernice na Slovensku

Dosah Smernice sa začne zvyšovať po dvoch až troch rokoch od jej komplexnej implementácie. Podľa odborných odhadov by mali predstavovať:

- rast kvality a rozsahu poskytovaných služieb na trhu Slovenska s tvorbou pridanej hodnoty vo výške 10,25 mil. EUR – vplyvom Smernice 1,14 mil. EUR,
- rast počtu zamestnaných osôb o 14,4 tis. osôb v odvetviach služieb, ktoré sú zahrnuté do Smernice,
- rast počtu slovenských poskytovateľov služieb v iných členských štátoch EÚ (počet 15 – 20 tisíc osôb).⁴⁸

⁴⁷ Štúdia: *Dopady implementovania smernice č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu v SR*. 2008. s. 25 – 38. [online]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk>

⁴⁸ Štúdia: *Dopady implementovania smernice č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu v SR*. 2008. s. 25 – 38. [online]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk>

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je podrobná analýza Smernice o službách na vnútornom trhu a jej dopad na ekonomiku Slovenska. Riešením bude zhodnotenie dosahu Smernice pomocou prírastkov HDP, exportu a zamestnanosti v jednotlivých subsektoroch služieb. Cieľom práce je zistiť, či zavedenie Smernice o službách malo pozitívny alebo negatívny vplyv na medzinárodný obchod so službami, na zamestnanosť a HDP v službách.

Na naplnenie hlavného cieľa sme si v teoretickej časti, ktorá je jedným z čiastkových cieľov, vymedzili pojmy súvisiace so službami, prijatou Smernicou o službách, vnútornom trhu a medzinárodným obchodom so službami.

V tejto diplomovej práci sme si definovali dve výskumné otázky:

Výskumná otázka č. 1:

Mala Smernica o službách na vnútornom trhu pozitívne účinky na vývoj exportu, HDP a zamestnanosť v službách na Slovensku v sledovanom období?

Výskumná otázka č. 2:

Stihli sa účinky Smernice o službách v dôsledku jej neskorej implementácie v sledovanom období dostaviť?

3 Metodika práce

Predmetom skúmania diplomovej práce bolo zistiť a zhrnúť informácie o Smernici o službách na vnútornom trhu 2006/123/ES a jej implementácii a následné vyhodnotenie vplyvu Smernice na obchod so službami na Slovensku. Zamerali sme sa na hodnotenie jednotlivých odvetví služieb, hlavne ich exportu, miery zamestnanosti v službách a tvorby HDP v službách na Slovensku. Pomocou ukazovateľov HDP v službách, zamestnanosti v službách a exportu služieb pred a po prijatí Smernice sme zhodnotili účinky Smernice na ekonomiku Slovenska.

Hlavný objekt skúmania, ktorým je Smernica o službách na vnútornom trhu, sme opísali vo fáze *deskripcie*. Pri písaní teoretickej časti diplomovej práce sme využili niekoľko metód. *Metódou sekundárneho zberu údajov* sme získavali informácie z odborných knižných a časopiseckých publikácií, a to domácich i zahraničných, štatistických údajov a internetových zdrojov – hlavne zo špecializovanej vedeckej knižnice Centra vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Pri písaní teoretickej časti diplomovej práce sme použili *analýzu* na dôkladné preskúmanie stavu riešenej problematiky a pomocou *syntézy* sme definovali hlavné teoretické pojmy služba, vnútorný trh, Smernica o službách na vnútornom trhu, medzinárodný obchod a jednotné kontaktné miesta.

V celej práci bola využívaná aj *metóda abstrakcie*, pri ktorej sa odhliada od nepodstatných vlastností, znakov a vzťahov a skúmajú sa podstatné charakteristiky skúmaného objektu. Vďaka tejto metóde sme vylúčili nepodstatné informácie a zamerali sa na informácie, ktoré sú pre nás významné. Po vyvodení všeobecných záverov sme získali ucelený obraz o skúmanej problematike.

Vo fáze *analýzy* a *interpretácie* sme v praktickej časti vytvorili komplexné údaje o hodnotených subjektoch, a to pomocou *analýzy* aktuálnych štatistických údajov a informácií, ktoré sme získali *sekundárnym zberom*.

Zhromaždené štatistické údaje sme pomocou *sekundárneho zberu údajov* čerpali a následne spracovali predovšetkým z internetových zdrojov – zo Štatistického úradu Slovenskej republiky, štatistického úradu európskeho spoločenstva EUROSTAT, zahraničného štatistického portálu TRADEMAP a z databázy OECD.

Pri stanovovaní cieľov a hypotéz, ako aj v závere práce sme požili *metódu indukcie* (postup od jednotlivého k špecializovanému) a *metódu dedukcie* (postup od všeobecného k jednotlivému). Vo fáze *verifikácie* sme pomocou vedeckých metód a porovnaním zistených výsledkov sme overili platnosť stanovených hypotéz. Štatistické zistenia v nami zvolených oblastiach v hodnotenom období 2006 – 2013 sme porovnali *komparatívnou metódou*. Konkrétne dosahy Smernice o službách na vnútornom trhu sme zhodnotili vo fáze *hodnotenia*.

Získané informácie a materiály praktickej časti sme spracovali pomocou *syntézy* a napokon sme ich vyhodnotili, najmä v podobe percentuálnych podielov. Výsledné údaje boli napokon znázornené *grafickou metódou* vo forme grafov a tabuliek, kde sme zdôraznili a prehľadne znázornili najmä ekonomické ukazovatele, ktorými sú import, export služieb EÚ a SR, obchodná bilancia, rast zamestnanosti na slovenskom trhu so službami, rast HDP v službách.

4 Výsledky práce a diskusia

Služby sú neoddeliteľnou a veľmi významnou súčasťou každej modernej ekonomiky. Na význam služieb poukazuje aj vysoký podiel zamestnanosti v službách a podiel služieb na HDP, ktorý má tendenciu rásť na úkor rastu vo výrobnom sektore. Na celkovej hrubej pridanej hodnote EÚ – 28 v roku 2013 predstavoval podiel služieb 73,5%, pričom v roku 2003 bol tento 71,5%. Služby mali významné postavenie najmä v Luxembursku, Francúzsku, Spojenom kráľovstve, Belgicku a Dánsku, kde na ne pripadali viac ako tri štvrtiny celkovej pridanej hodnoty. Ukazovateľ podielu služieb na pridanej hodnote odráža ekonomickú vyspelosť krajiny. Vývoj podielu pridanej hodnoty služieb v slovenskom hospodárstve zobrazuje nasledovná tabuľka.

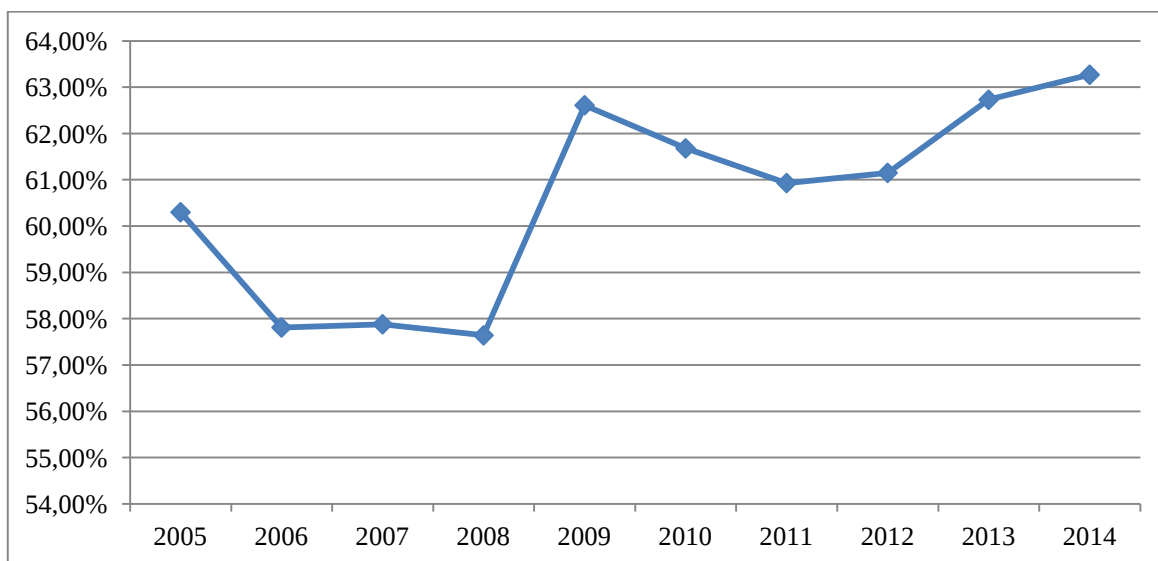
Tabuľka 12 Podiel pridanej hodnoty služieb v hospodárstve SR

Roky	Služby (mil. EUR b.c.)	Hospodárstvo celkom (mil. EUR b.c.)	Podiel pridanej hodnoty služieb (%)
2005	27 066,07	44 888,69	60,30%
2006	29 349,32	50 771,80	57,81%
2007	32 872,90	56 791,89	57,88%
2008	35 708,56	61 951,73	57,64%
2009	36 362,73	58 079,13	62,61%
2010	37 764,58	61 223,08	61,68%
2011	38 737,77	63 581,86	60,93%
2012	40 412,43	66 090,83	61,15%
2013	42 118,93	67 142,75	62,73%
2014	43 324,78	68 471,37	63,27%

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SR. Dostupné na internete: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=3549&m_sso=3&m_so=81&ic=36>

Podiel pridanej hodnoty služieb na Slovensku má, podobne ako európsky priemer, rastúcu tendenciu. V roku 2014 dosiahol hodnotu 43 324,78 mil. EUR, čo predstavuje 63,3%. Oproti roku 2005 sa tento podiel zvýšil o 3%.

Graf 1 Dynamika rastu podielu pridanej hodnoty služieb v hospodárstve SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. Dostupné na internete: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=3549&m_sso=3&m_so=81&ic=36>

V nasledujúcej časti práce zhodnotíme vývoj exportu služieb, podiel služieb na prírastku HDP a na prírastku zamestnanosti v SR. Kapitola je rozdelená do dvoch podkapitol. Prvá podkapitola je zameraná na určenie dosahu Smernice o službách na ekonomiku SR prostredníctvom vývoja medzinárodného obchodu SR v službách, podielu služieb na HDP krajiny, podielu na zamestnanosti v službách a prostredníctvom vývoja počtu ekonomických subjektov.

Druhá podkapitola je venovaná diskusii, kde si vyhodnotíme všetky zistené informácie a overíme si platnosť stanovených výskumných otázok.

4.1. Vplyv Smernice o službách na ekonomiku Slovenskej republiky

Dosah Smernice o službách na ekonomiku budeme sledovať prostredníctvom vývoja exportu služieb, podielu služieb na prírastku HDP a na prírastku zamestnanosti v SR. Vďaka analýze týchto údajov zhodnotíme funkčnosť Smernice o službách, ktorá je kľúčovým nástrojom pre zvýšenie funkčnosti trhu služieb v Európskej únii.

4.1.2 Vplyv Smernice o službách na HDP Slovenska

Pomocou analýzy prírastkov HDP v jednotlivých sektoroch hospodárstva a subsektoroch sektora služieb sme zhodnotili funkčnosť Smernice o službách. Hospodárstvo delíme na tri sektory, primárny, sekundárny a terciárny sektor. Dokonca sa už začína používať aj kvadrálny sektor – sektor vedy a výskumu.

Zložkami primárneho a sekundárneho sektora sú:

- poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo,
- priemysel a ťažba nerastných surovín,
- stavebníctvo.

Terciárny sektor (sektor služieb) delíme na:

- trhové služby - veľkoobchod, maloobchod oprava a údržba motorových vozidiel; doprava a skladovanie; informačné a komunikačné činnosti; ubytovacie a stravovacie služby, finančníctvo a poisťovníctvo; činnosti v oblasti nehnuteľností; profesijné vedecké a technické činnosti; administratívne a podporné činnosti.
- netrhové služby - verejná správa a obrana, vzdelávanie, zdravotná a sociálna starostlivosť.
- ostatné služby - kultúrne, zábavné a rekreačné činnosti, ostatné činnosti, činnosti domácností produkujúcich bližšie neurčené výrobky a služby pre vlastnú spotrebu, činnosť exteritoriálnych organizácií (delenie podľa SK NACE Rev. 2).

Prírastky HDP v týchto sektoroch zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 13 Prírastky HDP Slovenska v rokoch 2009 - 2013 v %

	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2013/2009
Výrobný sektor	8	5,9	3,4	-2,5	15,2
Sektor služieb	3,9	2,6	4,3	4,2	15,8
• Trhové služby	3,6	3,3	4,2	4	15,9
• Netrhové služby	4,8	-1,3	3,5	5,5	12,9
• Ostatné služby	3,7	10,5	9,6	2,8	29

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SNA OECD, 2015

Z tabuľky č. 13 je zrejmé, že sa od roku 2009 prírastky výrobného sektora na HDP krajiny každým rokom znižujú. Naopak, v sektore služieb prírastky od roku 2011 rastú, čo poukazuje na trend stúpajúceho významu služieb v národnom hospodárstve.

Na základe prírastkov HDP v sektore služieb v rokoch 2011 až 2013 možno konštatovať, že zavedenie Smernice malo pozitívny vplyv na vývoj HDP v sektore služieb. Na rast HDP v službách mali však vplyv aj iné faktory, akými sú rast životných nárokov,

rast životnej úrovne, zmena životného štýlu, globalizácia služieb, špecializácia podnikov spojená s využívaním externých dodávateľov služieb.⁴⁹

4.1.2 Vplyv Smernice na medzinárodný obchod so službami na Slovensku

Pre určenie dosahu Smernice na export služieb si najskôr priblížime stav medzinárodného obchodu v roku 2013 a jeho vývoj na Slovensku v rokoch pred prijatím Smernice (2006 – 2009) a po prijatí Smernice (2010 – 2013).

Stav zahraničného obchodu Slovenskej republiky v medzinárodnom obchode so službami bol v roku 2013 mierne priaznivejší ako v roku 2012. V celosvetovom hodnotení exportu služieb obsadzuje Slovenská republika 58. miesto a oproti roku 2012 si polepšila o jednu priečku. V hodnotení importu služieb obsadila 64. miesto. Pri hodnotení poradia členských krajín Európskej únie obsadzuje Slovenská republika nepriaznivé 23. miesto v exporte a 20. miesto v importe.⁵⁰ Vývoj jednotlivých európskych ekonomík bol výrazne ovplyvnený svetovou hospodárskou krízou, ktorá zasiahla aj sektor služieb.

Stav medzinárodného obchodu v rokoch pred a po prijatí Smernice, ako i medziročnú percentuálnu zmenu zobrazujú tabuľky č. 14 a 15.

Tabuľka 14 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD

	2006	% zmena 2007/2006	2007	% zmena 2008/2007	2008	% zmena 2009/2008	2009
Export	5,41	29,80	7,02	20,50	8,46	-28,70	6,03
Import	4,74	36,80	6,49	41,00	9,15	-18,50	7,46
Obchodná bilancia	0,66		0,53		-0,69		-1,43

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online] [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Z tabuľky č. 14 je zrejmé, že vývoj medzinárodného obchodu so službami mal pred prijatím Smernice do roku 2009 rastúcu tendenciu. V tomto roku sa naplno prejavila svetová hospodárska kríza a nastal medziročný pokles v exporte o 28,7%, v importe o 18,5%. Obchodná bilancia bola už v roku 2008 pasívna (-0,69 mld. USD), no v roku 2009 sa prepadla až na -1,43 mld. USD.

⁴⁹ EUROEKONÓM. *Komerčné služby*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/download2/sluzby/Komercne-sluzby.pdf>>

⁵⁰ TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Tabuľka 15 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD

	2010	% zmena 2011/2010	2011	% zmena 2012/2011	2012	% zmena 2013/2012	2013
Export	5,82	13,4	6,6	8,5	7,16	3,8	7,43
Import	6,8	4,7	7,12	-5,1	6,76	7,1	7,24
Obchodná bilancia	-0,99		-0,52		0,39		0,19

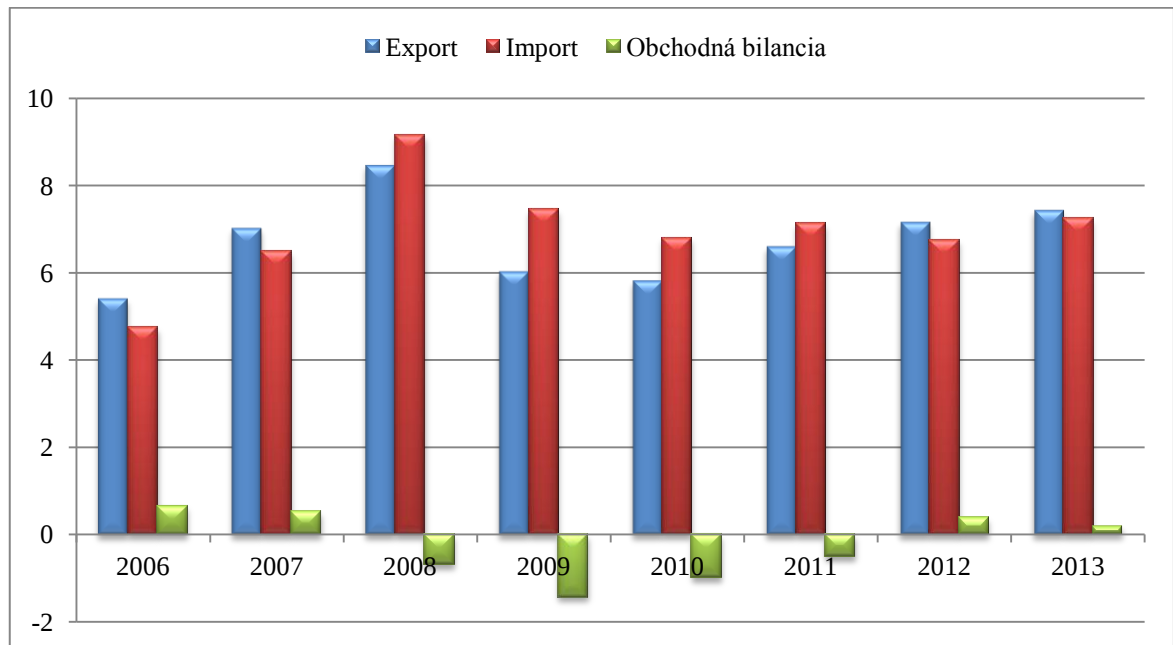
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online] [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Vývoj celkových služieb v oblasti exportu na Slovensku mal od roku 2010 opäť rastúcu tendenciu. V roku 2010 bol zaznamenaný pokles oproti roku 2009 o 0,21 mld. USD, na čo mala vplyv prehĺbujúca sa svetová hospodárska kríza. V priebehu nasledujúcich rokov sa situácia zlepšovala a už v roku 2011 bola hodnota exportu vyššia ako v roku 2009 (o 0,57 mld. USD) a ďalej rástla. V rámci sledovaného obdobia dosiahol export najvyššiu úroveň v roku 2013 (7,43 mld. USD), čo oproti roku 2009 (6,03 mld. USD) predstavuje rast o 23,2%.

Vývoj importu celkových služieb má v sledovanom období nerovnomerný vývoj. Import dosahoval najvyššiu hodnotu v roku 2009 (7,46 mld. USD), naopak, najnižšia hodnota je z roku 2012 (6,76 mld. USD). V roku 2013 bol oproti roku 2009 v importe celkových služieb zaznamenaný pokles o 2,9%.

Vývoj medzinárodného obchodu v službách je prehľadne zobrazený v nasledujúcom grafe.

Graf 2 Vývoj medzinárodného obchodu so službami v Slovenskej republike v mld. USD

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Obchodná bilancia celkových služieb bola pasívna v rokoch 2009 – 2011, avšak v roku 2012 sa zmenila na aktívnu, keď export služieb prevýšil import o 394 663 tis. USD. Aj keď v roku 2013 obchodná bilancia mierne klesla (o 201 174 tis. USD), udržala sa v kladných hodnotách (0,19 mld. USD).

Tabuľka 16 Import a export služieb podľa sektorov v Slovenskej republike v mil. USD

		2009	2010	2011	2012	2013	% rastu 2009/2013
Služby celkom	Export	6 032	5 823	6 602	7 156	7 435	23,3%
	Import	7 458	6 809	7 118	6 761	7 241	-2,9%
	Bilancia	-1 426	-986	-516	395	193	
Komerčné služby	Export	6 013	5 812	6 592	7 146	7 428	23,5%
	Import	7 384	6 773	7 089	6 693	7 172	-2,9%
	Bilancia	-1 371	-961	-497	452	256	
Služby cestovného ruchu	Export	2 326	2 231	2 425	2 299	2 501	7,5%
	Import	2 090	1 948	2 178	2 141	2 289	9,5%
	Bilancia	236	283	247	158	212	
Dopravné služby	Export	1 868	1 785	2 064	2 029	2 091	11,9%
	Import	1 736	1 878	2 040	1 920	2 125	22,4%
	Bilancia	133	-92	24	109	-34	
Ostatné obchodné služby	Export	805	842	985	1 523	1 624	101,7%
	Import	1 524	1 133	994	901	876	-42,6%
	Bilancia	-719	-291	-8	621	748	
Stavebné služby	Export	126	163	274	321	316	150,3%
	Import	382	473	536	423	551	44,2%
	Bilancia	-256	-310	-262	-101	-235	
Poisťovacie služby	Export	73	39	26	59	49	-31,9%
	Import	170	288	337	379	326	91,9%
	Bilancia	-97	-249	-312	-320	-276	
Informačné služby a služby výpočtovej techniky	Export	282	341	573	553	555	96,8%
	Import	313	243	242	257	225	-28,2%
	Bilancia	-31	98	330	296	331	
Osobné, kultúrne a rekreačné služby	Export	77	70	85	79	46	-40,6%
	Import	184	133	151	119	217	18,1%
	Bilancia	-107	-63	-66	-39	-172	
Finančné služby	Export	62	44	33	45	56	-9,8%
	Import	398	273	204	169	196	-50,7%
	Bilancia	-336	-229	-171	-124	-140	
Patenty a licenčné poplatky	Export	92	45	4	4	4	-95,2%
	Import	155	147	149	130	145	-6,4%
	Bilancia	-63	-102	-145	-126	-141	
Komunikačné služby	Export	216	190	112	197	141	-34,5%
	Import	247	146	180	134	119	-52%
	Bilancia	-31	44	-68	63	23	
Vládne služby	Export	19	11	11	11	7	-61,9%
	Import	73	35	29	68	69	-5,6%
	Bilancia	-54	-24	-19	-58	-62	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01].
Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Najvýznamnejší podiel na exporte celkových služieb v Slovenskej republike majú služby cestovného ruchu, dopravné služby a ostatné obchodné služby. Bližšie sa budeme zaoberať službami, ktoré sú zahrnuté do Smernice o službách (vyznačené modrou farbou a hrubým orámovaním).

Služby cestovného ruchu, ako jediné, vykazujú v celkom sledovanom období pozitívnu bilanciu, hoci má mierne klesajúcu tendenciu. Export služieb cestovného ruchu mal nestabilný vývoj, no udržiava sa približne v tých istých hodnotách po celé sledované obdobie. V roku 2010 nastal mierny pokles o 4,1% oproti roku 2009. V roku 2011 export narástol o 8,7% oproti roku 2010. V roku 2012 opäť poklesol, a to o 5,2%, no v roku 2013 sa export služieb cestovného ruchu zvýšil o ďalších 8,8% a dosiahol svoju maximálnu hodnotu v sledovanom období (2 501 mil. USD). Export v roku 2013 sa pozitívne zmenil o 7,5% oproti roku 2009.

Do účinkov Smernice sú zahrnuté aj ostatné obchodné služby, ktorých export má od roku 2009 rastúcu tendenciu. Výrazná zmena bola dosiahnutá v roku 2012, kde export týchto služieb dosiahol výšku 1 522 721 tis. USD, čo predstavuje nárast o 54,5% oproti roku 2011. V roku 2013 ostatné obchodné služby dosiahli hodnotu 1 623 998 tis. USD, čiže oproti roku 2009 narástli o 101,7%. V rokoch 2009 – 2011 bola obchodná bilancia ostatných obchodných služieb pasívna, no v roku 2012 sa zmenila na aktívnu. V roku 2013 bola obchodná bilancia taktiež aktívna (748 188 tis. USD).

Výrazný nárast v exporte bol zaznamenaný aj v stavebných službách, ktorý v roku 2013 narástol oproti roku 2009 o 150,3%, no napriek tomu vykazuje stále pasívnu obchodnú bilanciu.

Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky má rastúcu tendenciu. V roku 2009 dosahoval hodnotu 282 200 tis. USD, no v roku 2013 táto hodnota výrazne narástla na 555 254 tis. USD, čo predstavuje zmenu o 96,8%. Taktiež došlo k zmene obchodnej bilancie z pasívnej v roku 2009 na aktívnu. K výraznému nárastu došlo v roku 2011, kedy obchodná bilancia narástla o 235,8% oproti roku 2010.

Negatívny vývoj exportu majú osobné, kultúrne a rekreačné služby, kde export klesol o 40,6% v sledovanom období. Obchodná bilancia bola pasívna počas celého sledovaného obdobia, aj keď od roku 2010 rástla, stále sa pohybovala v záporných hodnotách. V roku 2013 nastal veľmi výrazný pokles hodnoty obchodnej bilancie, kedy sa jej výška prepadla o 335,8% oproti roku 2012 a dostala sa na výšku -171 883 tis. USD.

Najnižšie hodnoty exportu dosiahli patenty a licenčné poplatky (-95,2%), vládne služby (-61,9%) a osobné, kultúrne a rekreačné služby (-40,6%).

Import celkových služieb mal v sledovanom období klesajúcu tendenciu. Pokles importu nastal v službách v rámci Smernice v ostatných obchodných službách (-42,6%), informačných službách a službách výpočtovej techniky (-28,2%), a mimo Smernice vo finančných službách (-50,7%), komunikačných službách (-52%), vládnych službách (-5,6%) a patentoch a licenčných poplatkoch (-6,4%). V službách, na ktoré sa vzťahuje Smernica o službách bol rast importu bol zaznamenaný v stavebných službách (+44,2%), osobných, kultúrnych a rekreačných službách (+18,1%) a službách cestovného ruchu (+7,5%). V niektorých službách vyňatých zo Smernice bol taktiež zaznamenaný rast importu a to v dopravných službách (+22,4%) a poisťovacích službách (+91,9%).

V nasledovnej časti si bližšie rozoberieme odvetvia služieb. Najskôr vyberieme tie, ktoré sú zahrnuté do Smernice. Ich vývoj porovnáme s vývojom služieb v Európskej únii pred a po zavedení Smernice, a následne graficky znázorníme. Tak isto porovnáme aj služby, ktoré sú zo Smernice vylúčené. Touto podrobnejšou analýzou môžeme zistiť, či prijatá Smernica mala vplyv na tempo rastu služieb v nej zahrnutých.

4.1.3 Vývoj exportu služieb zahrnutých do Smernice o službách

V nasledujúcej časti si bližšie popíšeme export služieb zahrnutých do Smernice v EÚ a na Slovensku. Vývoj exportu si priblížime v rokoch 2006 – 2009, čiže pred prijatím Smernice a po jej implementácii v rokoch 2010 – 2013. Reťazové zmeny v exporte vybraných služieb si ukážeme v osobitných tabuľkách a následne graficky znázorníme. Graficky si znázorníme nielen medziročné zmeny v exporte služieb, ale aj export služieb EÚ a SR, aby sme zhodnotili, ako sa správa krivka exportu vybraných odvetví služieb v EÚ a na SR.

Vplyv Smernice na export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky

Vývoj exportu informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2006 až 2009, teda pred prijatím Smernice mal v Európskej únii, ako aj na Slovensku rastúcu tendenciu až do roku 2009, kedy kvôli svetovej hospodárskej kríze nastal mierny pokles oproti roku 2008. Pred prijatím Smernice dosiahol export maximálnu hodnotu 303 mil. USD, a to v roku 2008.

Tabuľka 17 Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2006 – 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ-28)	73 544	91 643	112 098	108 774
Slovensko	170	209	303	282

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Od roku 2010 mal export informačných služieb v EÚ – 28 opäť stúpajúcu tendenciu. Na Slovensku mal tento export iný vývoj – v rokoch 2010-2011 mal rastúcu tendenciu, pričom v roku 2011 sa export dostal a svoju maximálnu úroveň počas sledovaného obdobia, a to 573 mil. USD. V roku 2012 nastal pokles na 553 mil. USD, no v roku 2013 začal znovu rásť.

Tabuľka 18 Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ-28)	116 703	135 337	139 259	157 472
Slovensko	341	573	553	555

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Medziročné percentuálne zmeny v informačných službách od roku 2006 do roku 2013 v EÚ – 28 a na Slovensku sú znázornené v tabuľke č. 19. Vidíme, že pred svetovou hospodárskou krízou tento export dynamicky rástol. Najvýraznejšia zmena v EÚ – 28 nastala v roku 2007, kedy export narástol o 24,6% oproti roku 2006. V roku 2009 nastal pokles o 3%, no odvtedy každým rokom rastie. Na Slovensku sa export informačných služieb vyvíja tiež dynamicky. Pred prijatím Smernice veľmi výrazná pozitívna zmena nastala v roku 2008 oproti roku 2007, kedy export stúpol o 44,8%. Aj na Slovensku nastal v roku 2009 pokles, a to o 6,7%, no opäť začal rásť, dokonca v roku 2011 došlo k zmene o 67,9% oproti roku 2010. V roku 2012 export poklesol o 3,5%, no v roku 2013 stúpol o 0,5%.

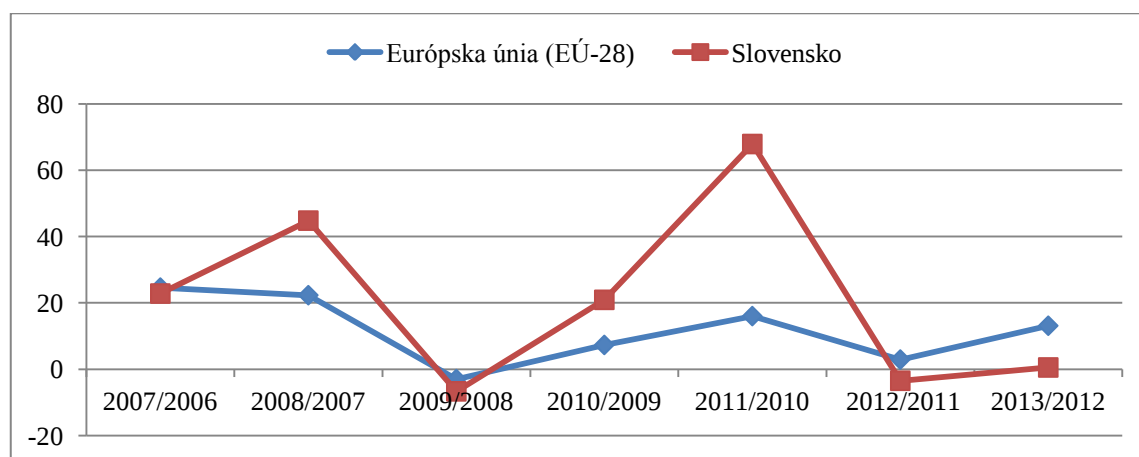
Tabuľka 19 Vývoj informačných služieb a služieb výpočtovej techniky v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ-28	24,6	22,3	-3	7,3	16	2,9	13,1
Slovensko	22,8	44,8	-6,7	20,9	67,9	-3,5	0,5

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V nasledujúcich grafoch môžeme vidieť, že vývoj exportu v informačných službách a služieb výpočtovej techniky mal v EÚ – 28 a na Slovensku veľmi podobný vývoj. Krivka vývoja exportu na Slovensku kopíruje krivku vývoja v EÚ s menšími odchýlkami. Export informačných služieb a služieb výpočtovej techniky má rastúcu tendenciu.

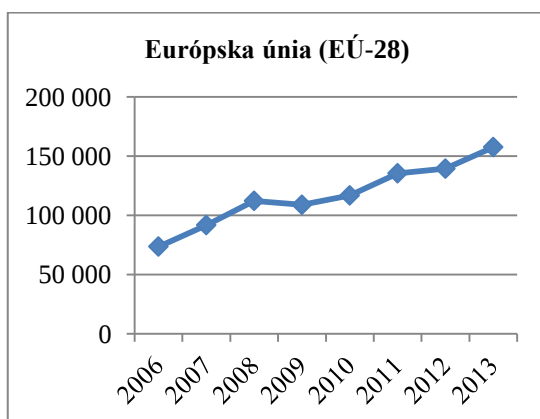
Graf 3 Medziročné zmeny v exporte informačných služieb a služieb výpočtovej techniky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Záujem o IT služby v súčasnosti neustále rastie z dôvodu stúpajúceho trendu znižovania firemných nákladov, zvyšovania kvality ponúkaných produktov a rastu efektívnosti vnútropodnikových aktivít. K najviac exportovaným produktom IT patria napr. antivírusové programy, účtovnícke systémy a servisné služby pre firmy.⁵¹

⁵¹ KOVAŘÍKOVÁ, B. 2013. Účinky Smernice o službách na ekonomiky členských štátov EÚ in *Vedecký časopis VŠEMVS v Bratislave Verejná správa a regionálny rozvoj*. č. 2, 2013, s. 95-105, ISSN 1337-2955.

Graf 4 Export informačných služieb v EÚ**Graf 5 Export informačných služieb v SR**

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP, 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Čo sa týka informačných služieb a služieb výpočtovej techniky, nemôžeme zhodnotiť, či prijatá Smernica mala veľký vplyv na export tohto typu služieb. Export mal výraznú stúpajúcu tendenciu už pred prijatím Smernice, útlm nastal len v dôsledku svetovej hospodárskej krízy, ktorá sa prejavila v roku 2009. Je možné, že vývoj exportu informačných služieb by bol rovnaký aj bez Smernice, a to kvôli trendu rozvoja informačných technológií a s tým súvisiacimi službami. No je taktiež možné, že takýto dynamický rozvoj exportu pokračoval práve vďaka prijatej Smernici.

Vplyv Smernice na exportstavebných služieb

V EÚ – 28 a na Slovensku mal vývoj exportu stavebných služieb v rokoch 2006 - 2008 rastúci trend, kedy hodnota exportu z roku 2006 (85 mil. USD) vzrástla až na 182 mil. USD v roku 2008. Hospodárska kríza sa naplno prejavila v roku 2009, čo vidíme v tabuľke. Na Slovensku bol v roku 2009 pokles výraznejší ako v EÚ – 28.

Tabuľka 20 Export stavebných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ-28)	33 222	40 657	47 734	46 427
Slovensko	85	121	182	126

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP, 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V tabuľke č. 21 môžeme postrehnúť, že vývoj exportu v EÚ - 28 od roku 2010 mal klesajúcu tendenciu a jeho hodnota sa v roku 2013 dostala na nižšiu úroveň ako v roku 2007. To sa ale nedá povedať o vývoji exportu stavebných služieb na Slovensku, ktorý rástol do roku 2012 a dosiahol hodnotu 321 mil. USD. V roku 2013 nastal mierny pokles na 316 mil. USD.

Tabuľka 21 Export stavebných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ-28)	40 403	40 985	37 396	37 904
Slovensko	163	274	321	316

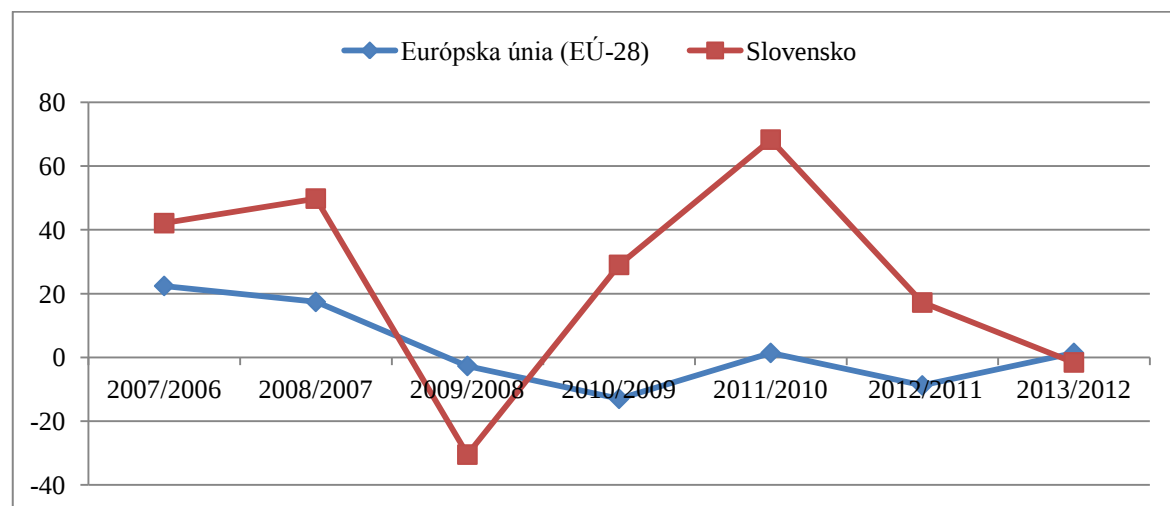
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Medziročné percentuálne zmeny v exporte stavebných služieb v rokoch 2006 - 2013 nám ukazuje nasledovná tabuľka. Vidíme, že vývoj v EÚ – 28 je klesajúci. Na Slovensku export stavebných služieb dynamicky rástol aj pred prijatím Smernice, kým neprišiel rok 2009, kde sa prejavila kríza. No už v roku 2011 bol export s hodnotou 274 mil. USD vyšší ako pred krízou. Najvýraznejšia zmena nastala v roku 2011, kedy export stavebných služieb rástol o 68,3% oproti roku 2010.

Tabuľka 22 Vývoj exportu stavebných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

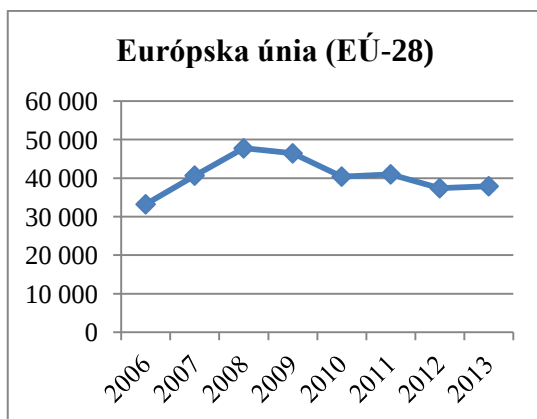
	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ-28	22,4	17,4	-2,7	-13	1,4	-8,8	1,4
Slovensko	42,1	49,8	-30,5	29	68,3	17,2	-1,6

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

Graf 6 Medziročné zmeny v exporte stavebných služieb

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V grafoch je znázornená krivka vývoja exportu stavebných služieb, kde môžeme porovnať ako sa tento export vyvíjal v EÚ – 28 a na Slovensku. Vidíme, že krivky sú odlišné, kým v EÚ – 28 má klesajúcu tendenciu, na Slovensku má rastúcu tendenciu.

Graf 7 Export stavebných služieb v EÚ**Graf 8 Export stavebných služieb v SR**

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP, 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Vývoj pred prijatím Smernice mal v exporte stavebných služieb rastúcu tendenciu, kým neprišiel rok 2009 a s ním svetová hospodárska kríza, ktorá sa prejavila poklesom exportu (nielen) stavebných služieb. V roku 2010 vošiel transpozíciou Smernice do platnosti Zákon o službách na vnútornom trhu. Od roku 2010 aj export stavebných služieb rástol, na čo s veľkou pravdepodobnosťou mala pozitívny vplyv prijatá Smernica.

Vplyv Smernice na export ostatných obchodných služieb

V tabuľke č. 24 je znázornený vývoj exportu ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 – 2009. V EÚ – 28, ako aj na Slovensku majú do roku 2008 rastúcu tendenciu. Maximálnu hodnotu exportu na Slovensku pred prijatím Smernice dosiahol export ostatných obchodných služieb v roku 2008, a to 1,4 mld. USD. V roku 2009 nastal pokles na 805 mil. USD, ktorý bol hlavne na Slovensku výrazný a export dosiahol nižšiu hodnotu ako v roku 2006, ktorý mal hodnotu 910 mil. USD.

Tabuľka 23 Export ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ-28)	351 346	427 540	479 827	457 517
Slovensko	910	1 177	1 408	805

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP, 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V roku 2010 export ostatných obchodných služieb v EÚ – 28 (481,2 mld. USD) prevýšil hodnotu z roku 2008 (479,8 mld. USD) a naďalej rastie. Mierny pokles nastal len v roku 2012. Na Slovensku export od roku 2009 rástol, no až v roku 2012 presiahol

hodnotu pred hospodárskej krízy. Svoju maximálnu hodnotu za celé sledované obdobie dosiahol v roku 2013, a to 1,6 mld. USD.

Tabuľka 24 Export ostatných obchodných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ-28)	481 247	557 978	548 809	584 302
Slovensko	842	985	1 523	1 624

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

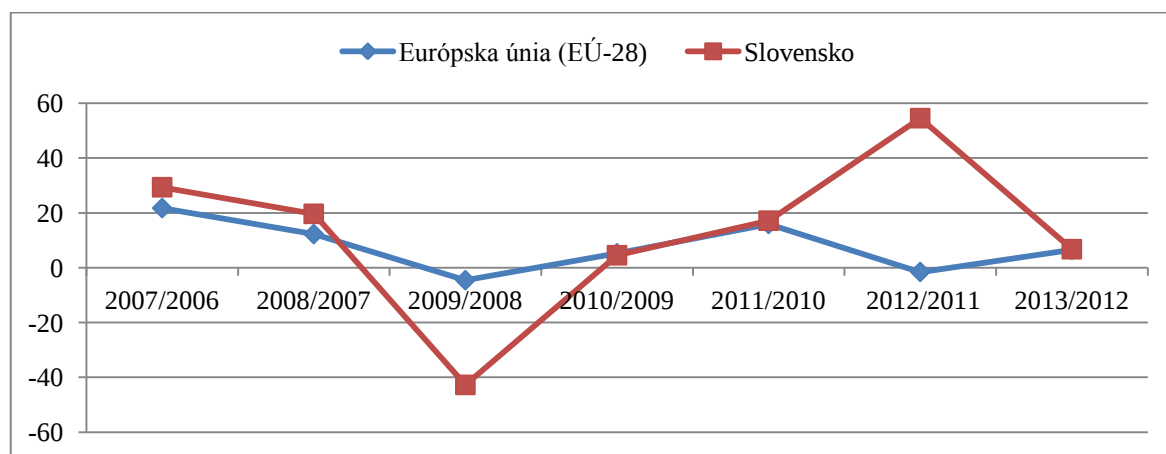
Ako vidíme v tabuľke č. 25, na Slovensku došlo v čase krízy k veľmi výraznému prepadu, a to až o 42,8%, no od roku 2009 export ostatných obchodných služieb každým rokom rástol – najvýraznejšie v roku 2012, kedy nastala rast o 54,5%. V EÚ – 28 pokles v roku 2009 predstavoval len 4,6%, a aj keď odvtedy export rástol, vývoj nebol až tak dynamický ako na Slovensku.

Tabuľka 25 Vývoj exportu ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ-28	21,7	12,2	-4,6	5,2	15,9	-1,6	6,5
Slovensko	29,3	19,6	-42,8	4,5	17,1	54,5	6,7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Graf 9 Medziročné zmeny v exporte ostatných obchodných služieb

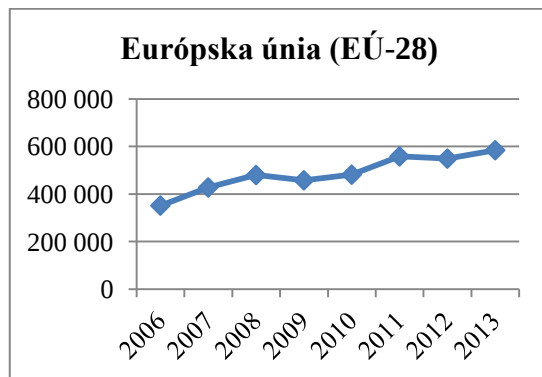

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V nasledujúcich grafoch je porovnaný vývoj exportu ostatných obchodných služieb v rokoch 2006 – 2013. Krivka, ktorá znázorňuje tento vývoj je v obidvoch grafoch

podobná, len na Slovensku boli niektoré zmeny výraznejšie, hlavne prepád exportu v roku 2009.

Graf 10 Export ostatných obchodných služieb v EÚ

Graf 11 Export ostatných obchodných služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Už pred prijatím Smernice o službách mal export ostatných obchodných služieb na Slovensku rastúcu tendenciu. No vplyvom krízy hodnota exportu výrazne poklesla. Od roku 2010, čiže od roku implementácie Smernice, má export ostatných obchodných služieb rastúcu tendenciu. Síce export po kríze nerástol až tak dynamicky, ako pred ňou, Smernica mala určite vplyv na jeho vývoj hlavne od roku 2012. Keby Smernica nebola prijatá, možno by trvalo oveľa dlhšiu dobu, kým by sa export vrátil do hodnôt pred krízou.

Vplyv Smernice na exportslužieb cestovného ruchu

V tabuľke č. 26 je zobrazený export služieb cestovného ruchu v EÚ – 28 a na Slovensku v rokoch 2006 – 2009. Aj tento vývoj mal do roku 2009, čiže pred prijatím Smernice, rastúcu tendenciu. Pokles exportu na Slovensku nebol až taký výrazný ako v EÚ – 28. V EÚ – 28 nastal pokles z 398,6 mld. USD na 345,9 mld. USD, kým na Slovensku z 2,6 mld. USD na 2,3 mld. USD.

Tabuľka 26 Export služieb cestovného ruchu v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ-28)	327 443	374 217	398 630	345 929
Slovensko	1 515	2 015	2 582	2 326

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V roku 2010 pokračoval klesajúci trend v EÚ – 28 aj na Slovensku. V roku 2011 export služieb cestovného ruchu mal rastúcu tendenciu, v roku 2012 nastal opäť pokles na

2,2 mld. USD a v roku 2013 nárast na 2,5 mld. USD. To znamená, že vývoj je dosť nerovnomerný. Ani napriek rastu v roku 2013 ešte export Slovenskej republiky nedosiahol hodnotu pred krízou (2,6 mld. USD), EÚ – 28 túto hodnotu mierne prekročila.

Tabuľka 27 Export služieb cestovného ruchu v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ-28)	343 153	385 293	373 833	402 712
Slovensko	2 231	2 425	2 299	2 501

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

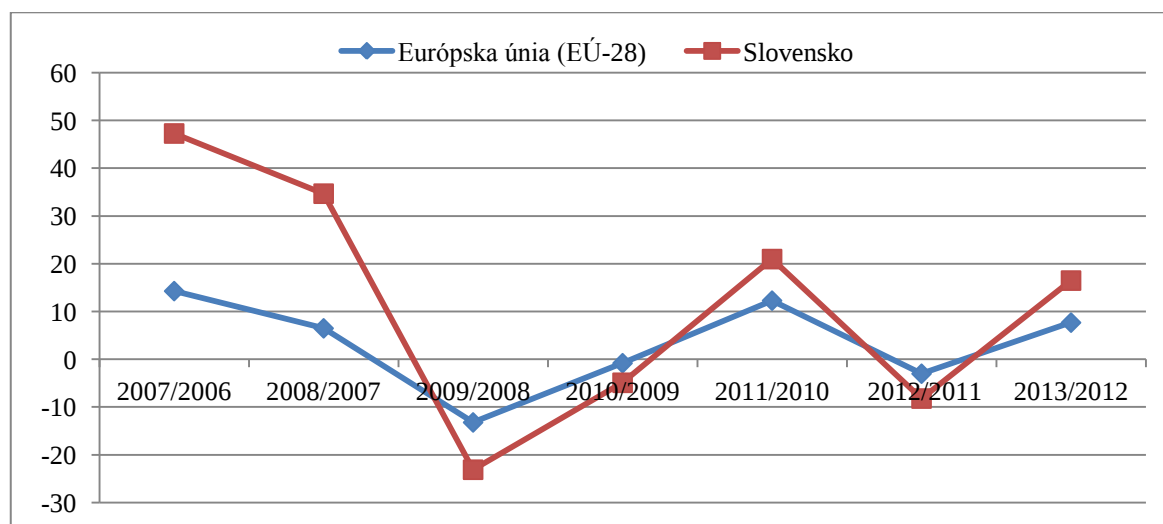
Z nasledujúcej tabuľky vidíme, že na Slovensku export služieb cestovného ruchu rástol medziročne rýchlejšie pred krízou. Medziročné percentuálne zmeny signalizujú nerovnomerný vývoj.

Tabuľka 28 Vývoj exportu služieb cestovného ruchu v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ-28	14,3	6,5	-13,2	-0,8	12,3	-3	7,7
Slovensko	33	28,2	-9,9	-4,1	8,7	-5,2	8,8

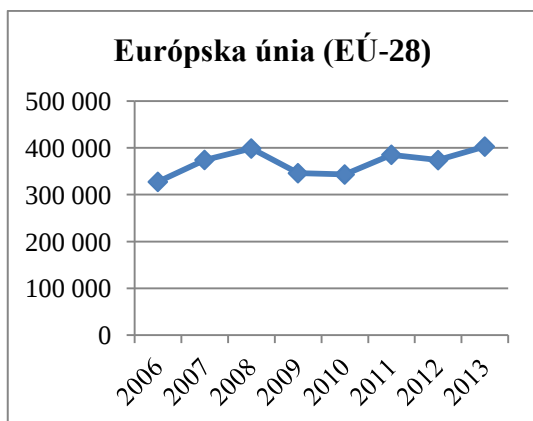
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

Graf 12 Medziročné zmeny v exporte služieb cestovného ruchu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Grafy nám zobrazujú krivku vývoja exportu služieb v EÚ – 28 a na Slovensku v rokoch 2006 – 2013. Tieto krivky majú vývoj veľmi podobný, iba v rokoch 2006 – 2008 bol na Slovensku zaznamenaný výraznejší medziročný nárast exportu ako v EÚ – 28.

Graf 13 Export služieb CR v EÚ**Graf 14 Export služieb CR v SR**

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Vývoj exportu služieb cestovného ruchu bol výraznejší pred rokom 2009, čiže pred krízou, alebo pred prijatím Smernice. Využívanie služieb cestovného ruchu je veľmi ovplyvnené výškou úspor obyvateľov a ponukou služieb cestovného ruchu. Keďže v dôsledku krízy vzrástla nezamestnanosť, a to nielen na Slovensku, výdavky na cestovný ruch klesli a ani prijatie Smernice v tomto smere nepomohlo. No keby sa Smernica neimplementovala, vývoj exportu služieb cestovného ruchu by mal možno výraznejšie klesajúcu tendenciu.

Vplyv Smernice na export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb

V rokoch 2006 – 2009 export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v EÚ – 28 rástol. Na Slovensku došlo k rastu len v roku 2007, kedy dosiahol hodnotu 321 mil. USD, ale od roku 2008 export týchto služieb klesá. V roku 2009 klesol až na hodnotu 77 mil. USD.

Tabuľka 29 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil.USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	14 194	16 294	17 384	17 542
Slovensko	154	321	125	77

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Rast exportu v EÚ – 28 v rokoch 2010 – 2013 naďalej pokračoval. V roku 2010 mal export hodnotu 21,7 mld. USD, no v roku 2013 narástol až na 27,8 mld. USD. Naopak, na Slovensku došlo k poklesu exportu osobných, kultúrnych a rekreačných

služieb, jedinou výnimkou je rok 2011, kedy nastal mierny nárast oproti roku 2010. V roku 2013 bola hodnota exportu najnižšia v celom sledovanom období, a to 46 mil. USD.

Tabuľka 30 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil.USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	21 736	25 850	25 602	27 778
Slovensko	70	85	79	46

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

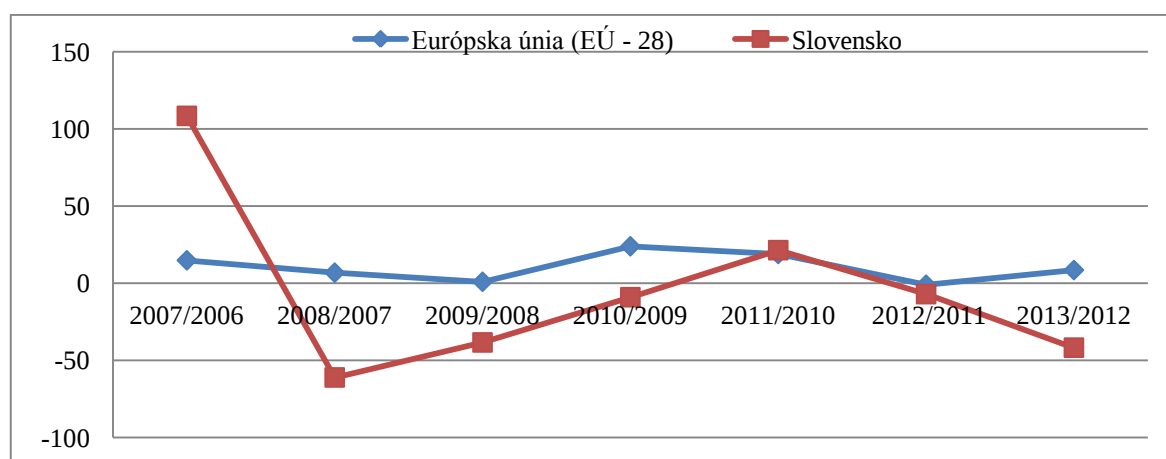
V tabuľke č. 31 je zobrazený medziročný percentuálny prírastok, resp. úbytok v rokoch 2006 – 2013. V EÚ – 28 najvýraznejší rast nastal v roku 2010 a to o 23,9%. V roku 2012 nastal pokles o 1% oproti roku 2011. Na Slovensku je vývoj takmer počas celého obdobia klesajúci, s výnimkou roku 2011, kedy bola zaznamenaná pozitívna zmena 21,4%.

Tabuľka 31 Vývoj exportu osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	14,8	6,8	0,9	23,9	18,9	-1,0	8,5
Slovensko	108,4	-61,1	-38,4	-9,1	21,4	-7,1	-41,8

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

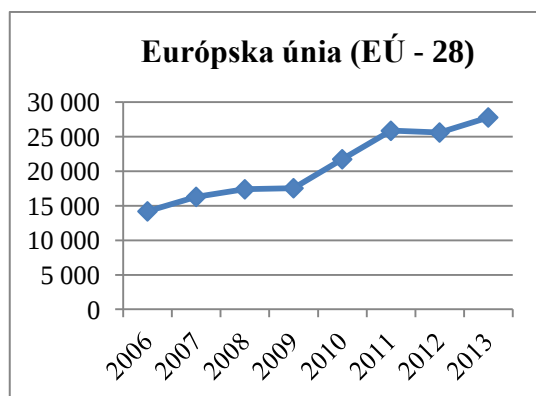
Graf 15 Medziročné zmeny v exporte osobných, kultúrnych a rekreačných služieb

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V grafoch porovnávame krivky vývoja exportu osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v EÚ – 28 a na Slovensku. Vidíme, že krivky majú úplne odlišný vývoj, kým v EÚ – 28 má krivka rastúcu tendenciu, na Slovensku je naopak, export výrazne klesajúci.

Graf 16 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v EÚ

Graf 17 Export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Vývoj exportu osobných, kultúrnych a rekreačných služieb na Slovensku má klesajúcu tendenciu. Svoje maximum dosiahla v roku 2007 a odvtedy takmer permanentne klesá, s výnimkou roku 2011. Keďže Smernica bola implementovaná v roku 2010, a podľa vývoja sa v exporte neudiali žiadne výraznejšie zmeny, môžeme konštatovať, že na export osobných, kultúrnych a rekreačných činností Slovenska Smernica nemala nejaký významný vplyv. No v EÚ má export týchto služieb rastúcu tendenciu, hlavne po roku 2009, takže implementovaná Smernica jej pomohla pri dynamickom raste exportu.

Porovnaním vývoja exportu služieb zahrnutých do Smernice sme zistili, že síce v dôsledku hospodárskej krízy export poklesol, takmer vo všetkých prípadoch (okrem exportu osobných, kultúrnych a rekreačných služieb) má export rastúcu tendenciu. Export služieb cestovného ruchu má nerovnomerný vývoj, no postupne rastúci. Môžeme teda zhodnotiť, že prijatá Smernica mala vplyv na rast export služieb zahrnutých do Smernice

4.1.4 Vývoj exportu služieb vylúčených zo Smernice o službách

V nasledujúcej časti si bližšie popíšeme export služieb vylúčených zo Smernice v EÚ a na Slovensku. Postup porovnávania bude taký istý, ako pri službách zahrnutých do Smernice, aby sa nám vývoj exportu a vplyv Smernice lepšie hodnotil. Vývoj exportu si takisto priblížime v rokoch 2006 – 2009, čiže pred prijatím Smernice a po jej implementácii v rokoch 2010 – 2013.

Vývoj exportu dopravných služieb

Export dopravných služieb mal v rokoch 2006 – 2008 rastúcu tendenciu. V roku 2009 nastal pokles v EÚ – 28 aj na Slovensku, pričom hodnota exportu Slovenska dosiahla hodnotu nižšiu, ako v roku 2006.

Tabuľka 32 Export dopravných služieb v rokoch 2006 -2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	293 839	353 921	409 993	321 653
Slovensko	1 903	2 240	2 907	1 868

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V roku 2010 export dopravných služieb na Slovensku pokračoval v klesajúcom trende, naopak v EÚ – 28 rástol. V roku 2012 nastal pokles aj na Slovensku aj v EÚ – 28. Celkovo je vývoj exportu dopravných služieb nerovnomerný.

Tabuľka 33 Export dopravných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	353 677	386 044	372 891	391 811
Slovensko	1 785	2 064	2 029	2 091

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online] [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

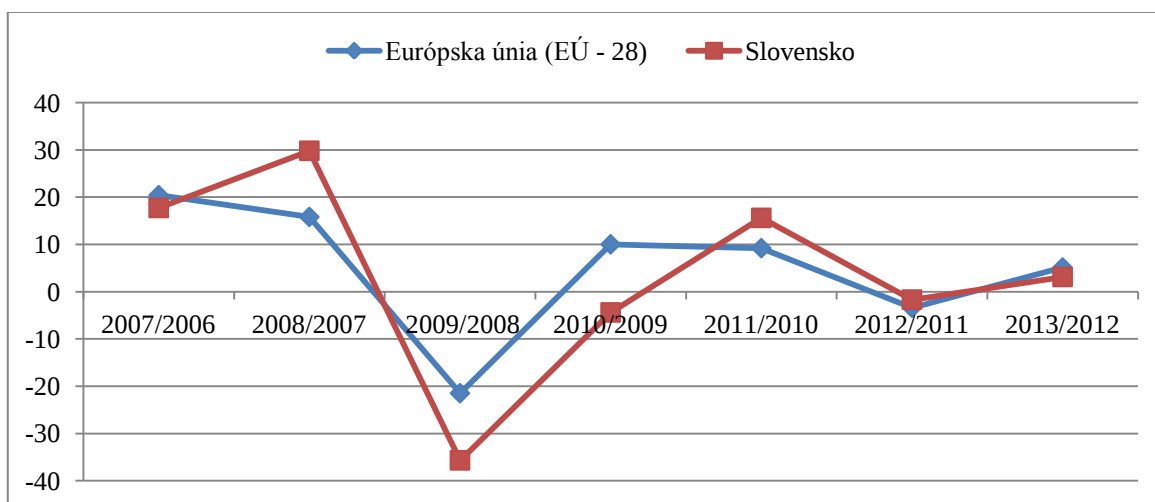
Vývoj medziročných zmien v rokoch 2006 – 2013 je zobrazený v nasledovnej tabuľke. Najvýraznejšia pozitívna zmena v EÚ – 28 nastala v roku 2007, kedy oproti roku 2006 export narástol o 20,4%. V roku 2009 nastal výrazný pokles, a to o 21,5% ako v roku 2008. Na Slovensku najväčšia pozitívna zmena nastala v roku 2008, kedy sa export zvýšil o 29,8%, no ďalší rok klesol o 35,7%.

Tabuľka 34 Vývoj exportu dopravných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	20,4	15,8	-21,5	10	9,2	-3,4	5,1
Slovensko	17,7	29,8	-35,7	-4,4	15,6	-1,69	3,1

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

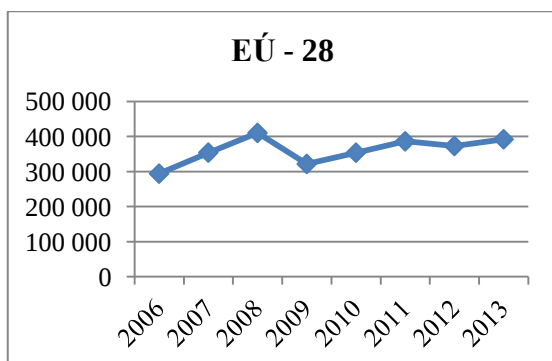
Graf 18 Medziročné zmeny v exporte dopravných služieb

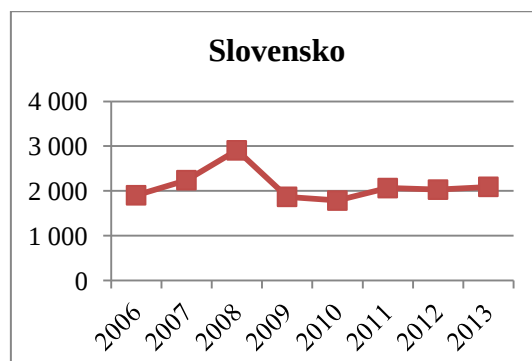
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Z grafov vidíme, že export dopravných služieb mal na Slovensku aj v EÚ – 28 veľmi podobný vývoj a krivky sú takmer identické, síce v iných hodnotách.

Graf 19 Export dopravných služieb v EÚ

Graf 20 Export dopravných služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Dopravné služby nie sú zahrnuté do Smernice o službách, no práve sme si dokázali, že export dopravných služieb rastie od roku 2009. Na Slovensku je tento rast veľmi mierny. Keby sa na dopravné služby vzťahovala Smernica, pravdepodobne by bol rast dynamickejší.

Vývoj exportu finančných služieb

Export finančných služieb v rokoch 2006 – 2008 mal v EÚ – 28 rastúcu tendenciu, v roku 2009 nastal pokles o 17,3%. Na Slovensku mal rastúci vývoj len v rokoch 2006 – 2007, odvtedy klesá. V roku 2007 dosiahol maximálnu hodnotu za celé sledované obdobie,

a to 273 mil. USD. V roku 2009 bola hodnota exportu finančných služieb Slovenska len 62 mil. USD.

Tabuľka 35 Export finančných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	118 243	163 680	160 879	133 000
Slovensko	145	273	202	62

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx.

V rokoch 2010 – 2011 pokračoval rast exportu finančných služieb v EÚ – 28. V roku 2012 nastal pokles na 148,3 mld. USD, no v roku 2013 export opäť narástol na 158,8 mld. USD a priblížil sa k hodnote pred krízou. Na Slovensku od roku 2011 export finančných služieb pomaly rastie, no aj tak nedosahuje hodnoty, aké dosahoval pred rokom 2009. Najnižšiu hodnotu dosiahol export v roku 2011, a to 33 mil. USD. V roku 2013 narástol na 56 mil. USD.

Tabuľka 36 Export finančných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	133 309	155 660	148 330	158 793
Slovensko	44	33	45	56

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx.

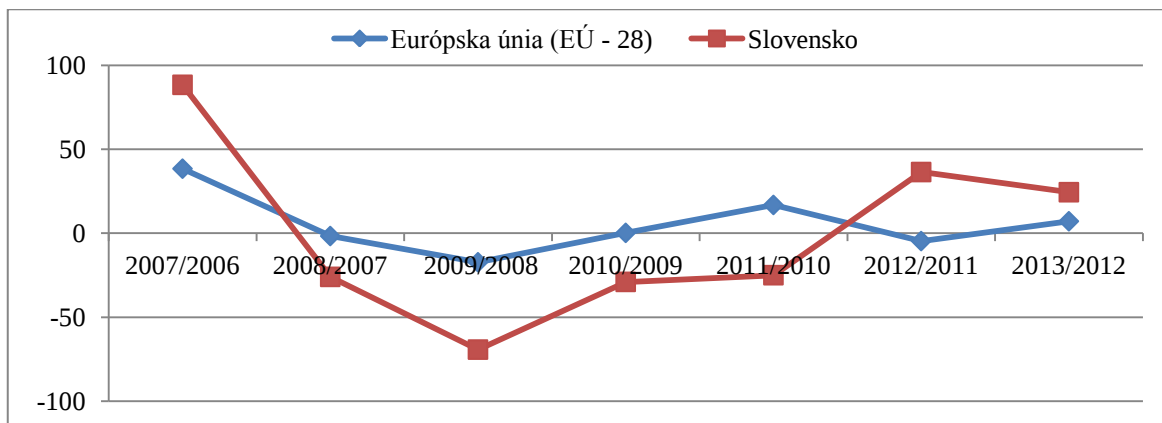
V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené medziročné zmeny v rokoch 2006 – 2013. V EÚ – 28 nastala najvýraznejšia percentuálna zmena v roku 2007, kedy export stúpol o 38,4% ako v roku 2006. V roku 2009 nastal pokles o 17,3%, od roku 2010 opäť rástol, s výnimkou roku 2012, kedy export finančných služieb v EÚ – 28 klesol. Na Slovensku bol vývoj exportu týchto služieb výrazne odlišný. Kým v roku 2007 nastala pozitívna zmena o 88,3 oproti roku 2006, odvtedy export finančných služieb klesal a to štyri roky po sebe, najvýraznejšie v roku 2009 (-69,3%) oproti roku 2008. V roku 2012 stúpol o 36,4% a dostal sa na hodnotu 45 mil. USD a v roku s rastom o 24,4% dosiahol export 56 mil. USD.

Tabuľka 37 Vývoj exportu finančných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	38,4	-1,7	-17,3	0,2	16,8	-4,7	7,1
Slovensko	88,3	-26	-69,3	-29	-25	36,4	24,4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

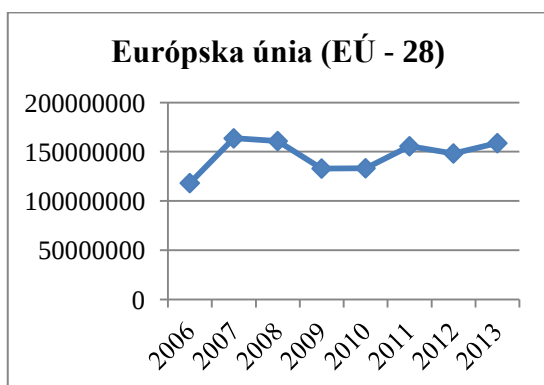
Graf 21 Medziročné zmeny v exporte finančných služieb

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

Vývoj v grafoch nám zobrazuje export finančných služieb v rokoch 2006 – 2013 na Slovensku a v EÚ – 28. Vývoj krivky naznačuje, že export v EÚ -28 sa vyvíjal odlišne ako na Slovensku. Kým v EÚ – 28 má väčšinou rastúcu tendenciu, na Slovensku po veľmi výraznom klesaní v rokoch 2007 – 2011 začal export finančných služieb pomaly rásť.

Graf 22 Export finančných služieb v EÚ

Graf 23 Export finančných služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx

Aj na exporte finančných služieb môžeme vidieť, že po veľmi výraznom poklese v roku 2008 a 2009 sa hodnota exportu Slovenska udržiava približne v rovnakých

hodnotách. Síce pomaly rastie, no je možné, že keby finančné služby patrili do platnosti Smernice, tak by vývoj nemal až také dramatické klesanie a jeho rast po kríze by bol rýchlejší.

Export poisťovacích služieb

V rokoch 2006 – 2009 mal export poisťovacích služieb v EÚ – 28 a na Slovensku rastúcu tendenciu. Kým v roku 2006 dosahoval export na Slovensku 11 mil. USD, v roku 2009 to bolo 75 mil. USD, čo predstavuje nárast o 62 mil. USD (563,6%).

Tabuľka 38 Export poisťovacích služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	31 734	40 047	42 466	57 618
Slovensko	11	23	42	73

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V roku 2010 nastal v EÚ – 28 pokles o 1,8 mld. USD. Síce v roku 2011 export mierne vzrástol, od roku 2012 klesá. Takisto aj na Slovensku nastal v roku 2010 pokles, a to o 34 mil. USD. V roku 2011 pokles exportu pokračoval a dostal sa na úroveň 26 mil. USD. V roku 2012 export narástol na 59 mil. USD, no v roku 2013 opäť klesol.

Tabuľka 39 Export poisťovacích služieb v rokoch 2010 – 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	55 819	59 897	58 207	53 061
Slovensko	39	26	59	49

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

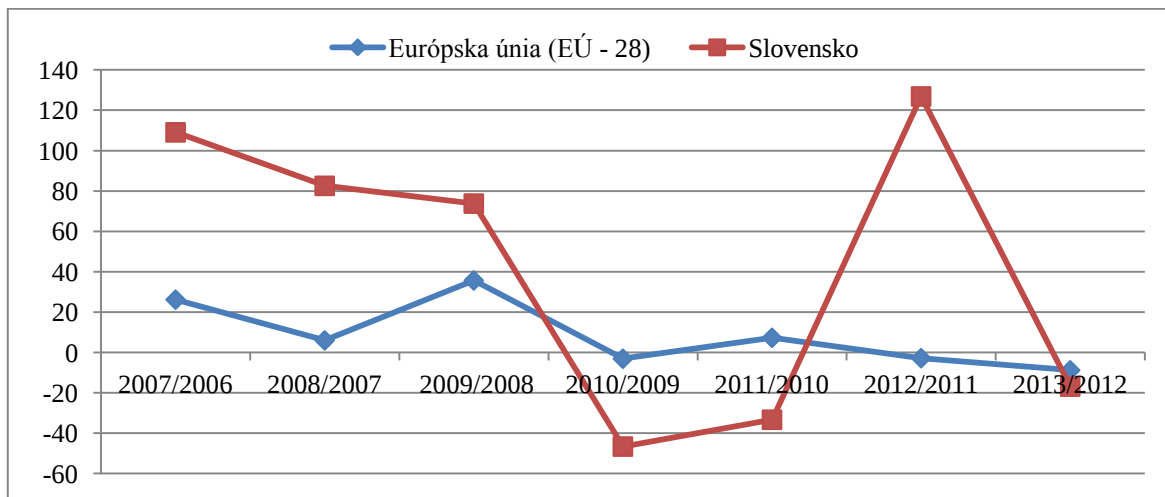
Medziročné percentuálne zmeny v exporte poisťovacích služieb v rokoch 2006 – 2013 môžeme vidieť v nasledujúcej tabuľke. Výrazná medziročná zmena nastala v EÚ – 28 v roku 2009, a to o 35,7%. Medziročné prírastky v exporte poisťovacích služieb na Slovensku boli od roku 2006 do roku 2010 výrazné. V percentách najvýznamnejšia zmena nastala v roku 2012 (126,9%) a najväčší medziročný pokles v roku 2010, a to o 46,6%.

Tabuľka 40 Vývoj poisťovacích služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	26,2	6	35,7	-3,1	7,3	-2,8	-8,8
Slovensko	109,1	82,6	73,8	-46,6	-33,3	126,9	-16,9

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

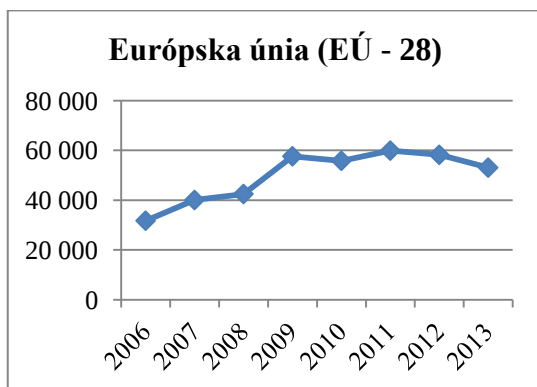
Graf 24 Medziročný vývoj exportu poisťovacích služieb

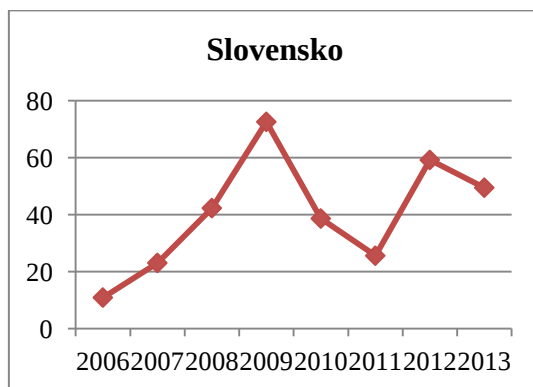
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V grafoch vidíme, že vývoj na Slovensku a v EÚ – 28 mal rôzny vývoj. Na Slovensku bol vývoj dynamickejší, výkyvy boli výraznejšie. V EÚ – 28 má export poisťovacích služieb od roku 2011 klesajúcu tendenciu, na Slovensku klesá od roku 2012.

Graf 25 Export poisťovacích služieb v EÚ

Graf 26 Export poisťovacích služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Vývoj exportu poisťovacích služieb má v EÚ – 28 aj na Slovensku nerovnomerný vývoj. Tieto služby do veľkej miery nie sú ovplyvnené Smernicou, vplýva na ne najmä

dopyt obyvateľstva. Obyvatelia majú dopyt po poisťovacích službách v závislosti od vývoja situácie (napr. zdravotnej) vo svete, v krajine a pod. Smernica by možno nemala vplyv na tento druh služieb, aj keby do nej poisťovacie služby patrili. Poskytovateľmi poisťovacích služieb sú najmä nadnárodné spoločnosti, pre ktoré odstránenie administratívnych a právnych prekážok neznamená relevantný prínos.

Export komunikačných služieb

Export komunikačných služieb v rokoch 2006 – 2008 v EÚ – 28 a na Slovensku bol rastúci. V roku 2009, kedy sa prejavila svetová hospodárska kríza, export poklesol. Na Slovensku export dosiahol maximálnu hodnotu v roku 2008, a to 310 mil. USD.

Tabuľka 41 Export komunikačných služieb v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	37 062	43 238	49 858	46 257
Slovensko	255	255	310	216

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Na Slovensku pokles exportu komunikačných služieb pokračoval až do roku 2011, kedy export dosiahol najnižšiu hodnotu počas sledovaného obdobia, a to 112 mil. USD. V roku 2012 nastal nárast o 85 mil. USD, no v roku 2013 export Slovenska opäť poklesol. Naopak, v EÚ – 28 export komunikačných služieb od roku 2010 bez prestávky rástol a v roku 2013 sa dostal na hodnotu 67,2 mld. USD.

Tabuľka 42 Export komunikačných služieb v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	50 328	54 897	58 544	67 175
Slovensko	190	112	197	141

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

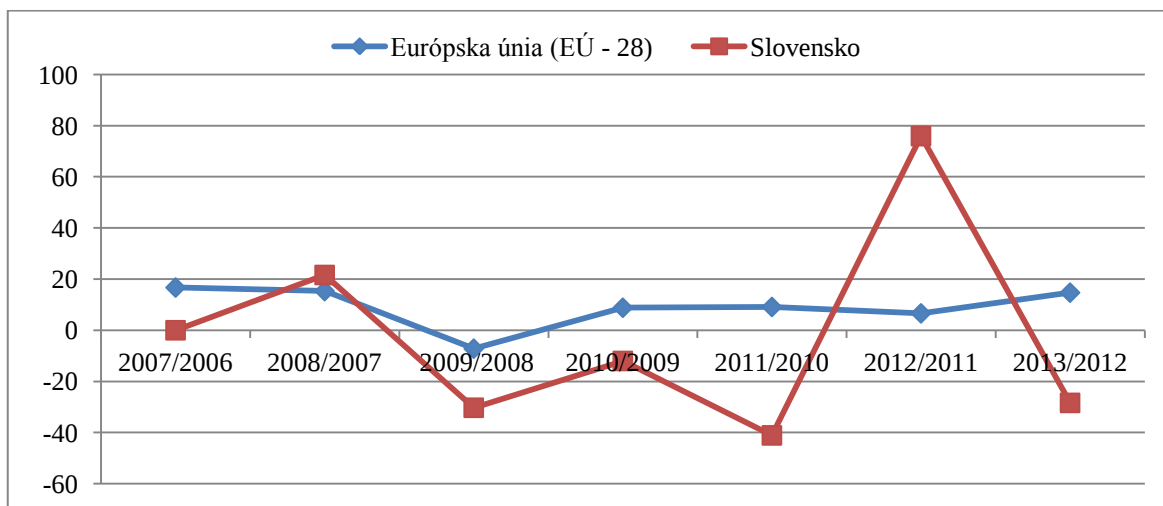
Medziročné percentuálne zmeny v EÚ – 28 a na Slovensku sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Vidíme, že v EÚ – 28, okrem roku 2009, export komunikačných služieb každým rokom rástol. Na Slovensku nastal v roku 2009 pokles o 30,3% oproti roku 2008, ktorý pokračoval až do roku 2011, kde nastal prepád o ďalších 41,1% oproti roku 2010. Síce v roku 2012 export na Slovensku vzrástol o 75,9%, jeho hodnota sa stále nepribližovala hodnotám pred krízou. V roku 2013 nastal opäť pokles o 28,4%.

Tabuľka 43 Vývoj komunikačných služieb v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	16,7	15,3	-7,2	8,8	9,1	6,6	14,7
Slovensko	0	21,6	-30,3	-12	-41,1	75,9	-28,4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

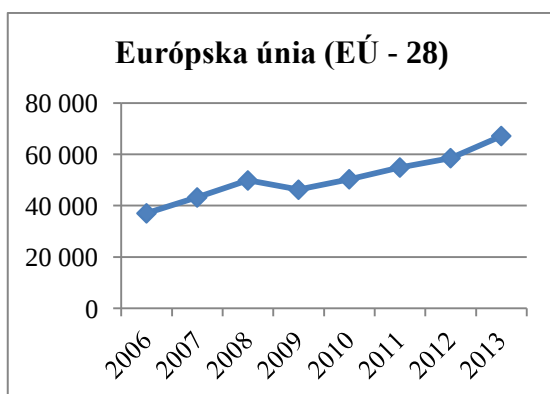
Graf 27 Medziročný vývoj exportu komunikačných služieb

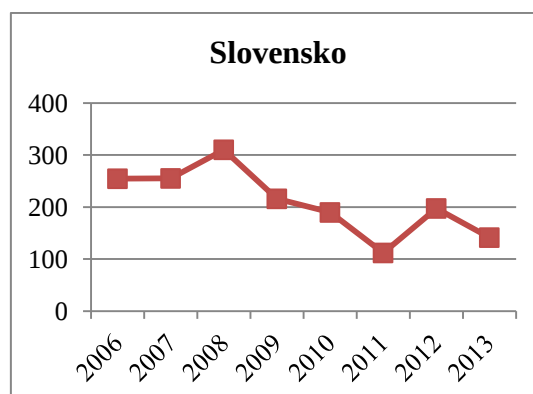
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Z grafov vidíme, že vývoj exportu komunikačných služieb mal na Slovensku a v EÚ – 28 rôzny priebeh. Kým na Slovensku je krivka väčšinou klesajúca, s výnimkou roku 2012, v EÚ – 28 je krivka rastúca.

Graf 28 Export komunikačných služieb v EÚ

Graf 29 Export komunikačných služieb v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Na Slovensku je export komunikačných služieb klesajúci, s výchylkou v roku 2012. V EÚ – 28 má hodnota exportu rastúcu tendenciu napriek tomu, že tento druh služieb je zo Smernice vylúčený. Na Slovensku je situácia iná. Keby sa Smernica vzťahovala aj na komunikačné služby, pravdepodobne by sa vývoj exportu na Slovensku nezmenil.

Export patentov a licenčných poplatkov

V tabuľke č. 44 vidíme hodnoty exportu patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2006 – 2009. V EÚ – 28 export každý rok rástol, a to aj v rokoch krízy. Na Slovensku v roku 2006 bola hodnota exportu 90 mil. USD, no v roku 2008 to bolo už 164 mil. USD, čo je výrazná zmena. V roku 2009 sa pod vplyvom krízy export znížil na 92 mil. USD.

Tabuľka 44 Export patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2006 - 2009 v mil. USD

	2006	2007	2008	2009
Európska únia (EÚ - 28)	51 373	62 379	76 246	87 252
Slovensko	90	149	164	92

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V rokoch 2010 – 2013 na Slovensku pokračoval export aj v roku 2010, a v roku 2011 sa dostal na úroveň 4 mil. USD, ktorú si udržuje tri roky po sebe. V EÚ – 28 hodnota exportu rástla, s výnimkou roku 2012, kedy nastal pokles, no v roku 2013 už dosiahol svoju maximálnu hodnotu za celé sledované obdobie (takmer 108 mld. USD).

Tabuľka 45 Export patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2010 - 2013 v mil. USD

	2010	2011	2012	2013
Európska únia (EÚ - 28)	90 891	103 595	98 790	107 973
Slovensko	45	4	4	4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

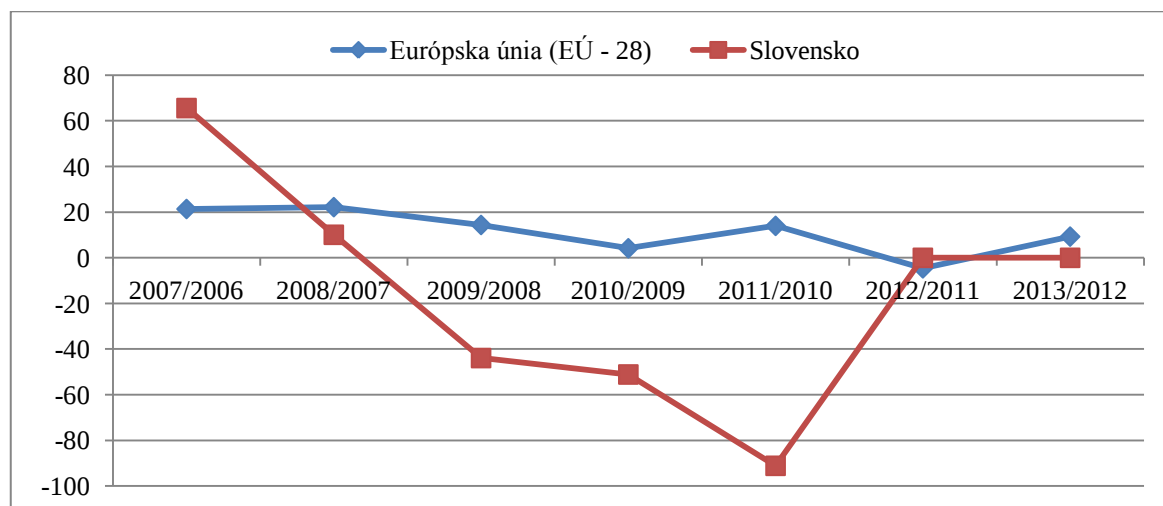
V nasledujúcej tabuľke vidíme medziročné percentuálne prírastky, resp. úbytky v exporte patentov a licenčných poplatkov. V EÚ – 28 má export týchto služieb rastúcu tendenciu, kým na Slovensku došlo k veľmi výrazným medziročným poklesom v rokoch 2009 – 2011, odvtedy sa hodnota exportu stabilizovala na 4 mil. USD.

Tabuľka 46 Vývoj exportu patentov a licenčných poplatkov v rokoch 2006 - 2013 v %

	% zmena 2007/2006	% zmena 2008/2007	% zmena 2009/2008	% zmena 2010/2009	% zmena 2011/2010	% zmena 2012/2011	% zmena 2013/2012
EÚ - 28	21,4	22,2	14,4	4,2	14	-4,6	9,3
Slovensko	65,6	10,1	-43,9	-51,1	-91,1	0	0

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

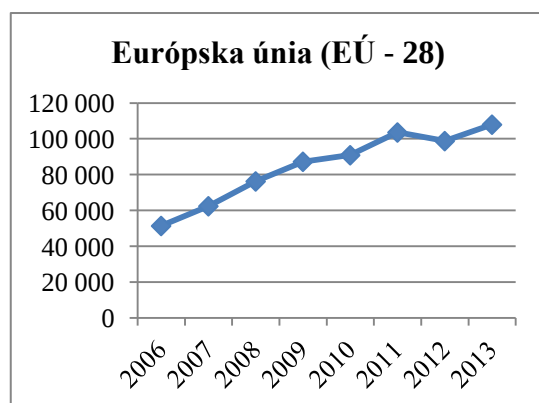
Graf 30 Medziročné zmeny exportu patentov a licenčných poplatkov

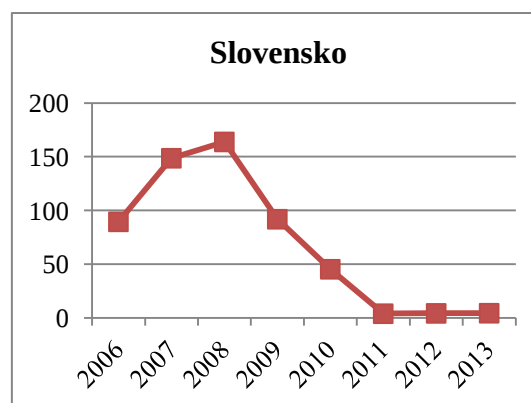
Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V grafoch vidíme vývoj exportu patentov a licenčných poplatkov prehľadnejšie. V EÚ – 28 mal vývoj jasne rastúcu tendenciu, kým na Slovensku sa rast zastavil v roku 2008 a odvtedy rapídne klesal.

Graf 31 Export patentov a licenčných poplatkov v EÚ

Graf 32 Export patentov a licenčných poplatkov v SR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

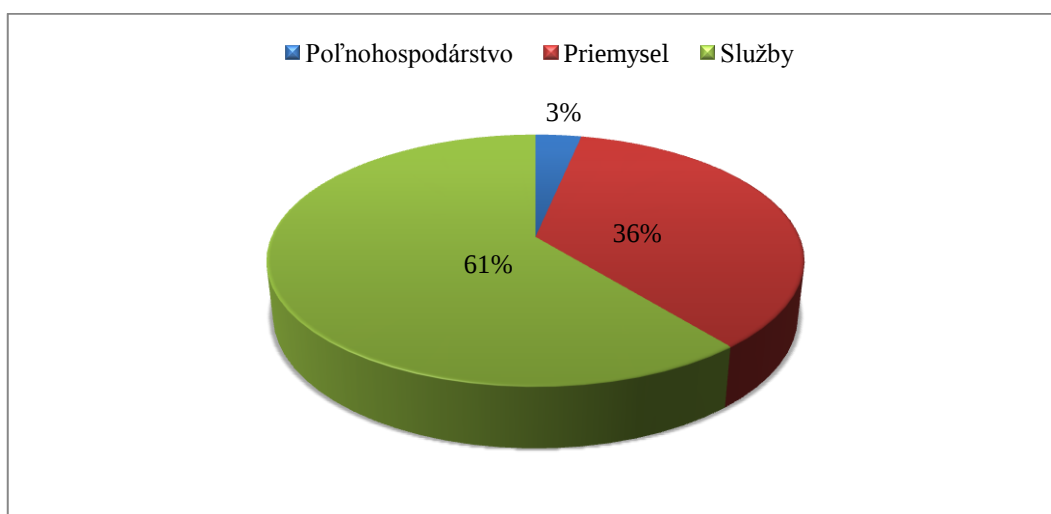
V exporte patentov a licenčných poplatkov opäť nastala situácia, že v EÚ – 28 export rastie, no na Slovensku veľmi prudko klesol. Keďže sa ani na tieto služby nevzťahuje Smernica o službách a export v EÚ – 28 napriek tomu každým rokom rastie, tak môžeme predpokladať, že ani zahrnutie patentov a licenčných poplatkov do Smernice by vývoj na Slovensku veľmi neovplyvnila.

Týmto porovnaním sme zistili, že export služieb vylúčených zo Smernice má na Slovensku buď klesajúcu tendenciu, alebo je ich vývoj nerovnomerný. No ani v jednom prípade nedosiahli predkrízové hodnoty exportu.

4.1.3 Vplyv Smernice o službách na zamestnanosť Slovenska

Podiel služieb na celkovej zamestnanosti v SR zohráva veľmi významnú úlohu. Viac ako 60% zamestnaných pracuje v sektore služieb, z čoho vyplýva ich nenahraditeľné postavenie v národnom hospodárstve.

Graf 33 Zamestnanosť v zložkách národného hospodárstva

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SNA OECD, 2015

Prírastky na zamestnanosti vo výrobnom sektore a sektore služieb po zavedení Smernice sme porovnali v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 47 Prírastky na zamestnanosti Slovenska v rokoch 2009 - 2013

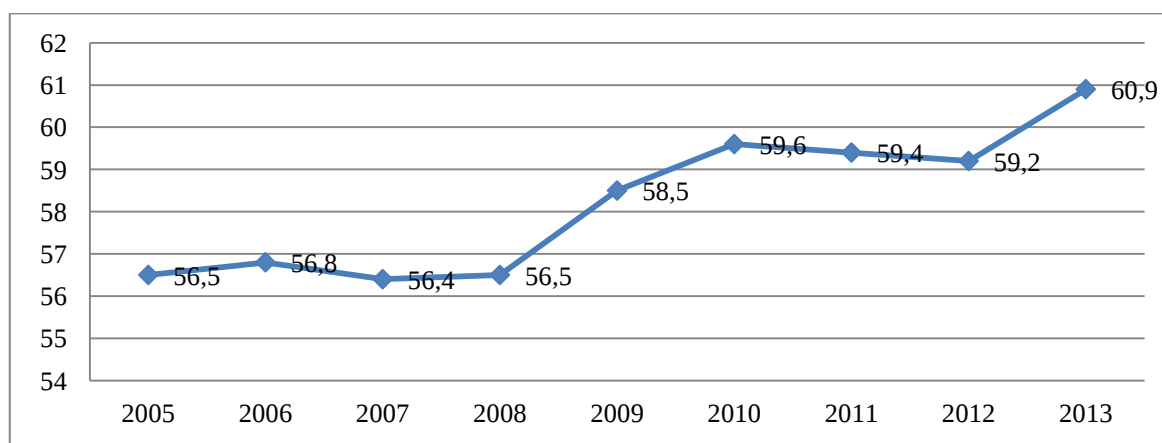
	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012
Celková zamestnanosť	-2	-0,1	0,6	0,01
Výrobný sektor	-4,8	0,4	1,1	-4
Sektor služieb	-0,1	-0,4	0,2	2,7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SNA OECD, 2015

V dôsledku svetovej hospodárskej krízy zamestnanosť na Slovensku v roku 2009 výrazne poklesla. Pokles celkovej zamestnanosti na Slovensku je spôsobený hlavne výrazným poklesom zamestnanosti vo výrobnom sektore. Sektor služieb v roku 2010 poklesol len o 0,1%, no v roku 2011 poklesol o ďalších 0,4%, pričom výrobný sektor oproti roku 2010 vzrástol o 0,4% a to vďaka značnej podpore výrobného sektora štátom. V roku 2012 rástli obidva sektory, výraznejšie výrobný sektor, ktorý ale v roku 2013 poklesol až o 4%. Sektor služieb rástol druhý rok po sebe, najprv o 0,2% v roku 2012, potom o 2,7% v roku 2013. Keďže Smernica o službách začala platiť s miernym oneskorením až v júni 2010, môžeme zhodnotiť, že implementovaná Smernica mala pozitívny vplyv na vývoj zamestnanosti v Slovenskej republike.

V nasledujúcom grafe môžeme vidieť vývoj podielu zamestnanosti v službách od roku 2005, to znamená pred prijatím Smernice o službách, po rok 2010, v ktorom bola na Slovensku Smernica implementovaná. Podiel služieb na zamestnanosti sa pohyboval okolo 56,5%, v roku 2009 sa tento podiel zvýšil o dve percentá na 58,5%. Od roku 2010 podiel služieb na zamestnanosti mierne klesal, no v roku 2013 opäť vzrástol, a to na 60,9%.

Graf 34 Vývoj podielu zamestnanosti v službách na Slovensku v rokoch 2005-2013 (%)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa štatistických údajov OECD. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=ALFS_SUMTAB>

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť, ako rástla, respektíve klesala zamestnanosť vo vybraných ekonomických činnostiach v rokoch 2009 – 2013. Zamerali sme sa na služby, na ktoré sa vzťahuje Smernica o službách, aby sme mohli porovnať jej účinok na zamestnanosť v službách.

Tabuľka 48 Priemerný počet zamestnaných osôb podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2) v osobách

	2009	2010	2011	2012	2013	% rastu 2009/2013
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	380 535	377 655	375 656	370 836	356 479	-6,3
I Ubytovacie a stravovacie služby	52 489	50 402	50 877	51 380	52 307	-0,3
J Informácie a komunikácia	49 490	47 611	53 427	57 209	57 055	15,3
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	20 445	20 594	21 229	21 900	22 067	7,9
M Odborné, vedecké a technické činnosti	75 419	78 819	86 714	94 281	96 160	27,5
N Administratívne a podporné služby	92 813	97 895	106 048	114 452	118 233	27,4
P Vzdelávanie	165 767	166 934	166 208	164 412	163 991	-1,1
R Umenie, zábava a rekreácia	41 031	41 393	43 525	44 554	45 849	11,7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. Dostupné na internete: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/casovy_Rad.procDlg>

Zamestnanosť v roku 2013 oproti roku 2009 najviac narástla v administratívnych a podporných činnostiach (+27,4%), odborných, vedeckých a technických činnostiach (+27,5%) a v informáciách a komunikáciách (+15,3%). Takisto rast nastal aj v umení, zábave a rekreácii o 11,7%. Pokles v zamestnanosti nastal v činnostiach veľkoobchod a maloobchod (-6,3%), vzdelávanie (-1,1%) a ubytovacích a stravovacích službách (-0,3%).

Z medziročných prírastkov medzi rokmi 2009 a 2013 vidíme, že zamestnanosť vo vybraných odvetviach služieb väčšinou rástla. Na základe týchto zistení môžeme konštatovať, že zavedenie Smernice malo pozitívny vplyv na zamestnanosť v službách a najviac ovplyvnila zamestnanosť v odborných, vedeckých a technických činnostiach, administratívnych a podporných službách a informáciách a komunikáciách.

4.1.4 Vplyv Smernice o službách na ekonomické subjekty na Slovensku

Analýzou počtu ekonomických subjektov, ktoré pôsobia v ekonomike Slovenska a ich zmien chceme poukázať na čiastkový dopad Smernice na túto oblasť. Sledovali sme medziročné prírastky alebo úbytky v počte právnických osôb (PO) a fyzických osôb (FO) vo vybraných odvetviach služieb.

Tabuľka 49 Počet ekonomických subjektov na Slovensku v rokoch 2009, 2010 a 2013

	2009		2010		2013	
	PO	FO	PO	FO	PO	FO
Výrobný sektor	26 212	177 322	27 807	175 270	33 123	160 395
Sektor služieb	103 003	287 682	115 511	288 809	147 509	283 146
• Trhové služby	88 614	223 138	100 014	222 027	129 315	211 444
• Netrhové služby	11 772	13 678	12 478	13 577	14 050	13 175
• Ostatné služby	2 617	50 866	3 019	53 205	4 144	58 527
Trhové služby:						
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (G)	39 760	111 251	42 804	107 578	50 538	94 723
Doprava a skladovanie (H)	4 236	14 651	4 919	14 912	6 897	14 958
Ubytovacie a stravovacie služby (I)	4 327	15 369	4 890	15 177	6 448	13 624
Informácie a komunikácia (J)	5 334	10 101	6 350	10 318	8 744	10 401
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	769	9 667	812	9 812	947	12 556
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	7 726	11 741	8 876	11 922	11 069	12 314
Odborné, vedecké a technické činnosti (M)	18 463	40 326	21 903	41 493	29 927	41 375
Administratívne a podporné služby (N)	7 999	10 032	9 460	10 815	14 745	11 493

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR

Tabuľka 50 Prírastky/úbytky ekonomických subjektov na Slovensku v roku 2010/2009 a 2013/2009 v %.

	% zmena 2010/2009		% zmena 2013/2009	
	PO	FO	PO	FO
Hospodárstvo SR úhrnom	11,8	-0,2	41	-4,6
Výrobný sektor	6,1	-1,2	26,4	-9,5
Sektor služieb	12,1	0,4	43	-1,6
• Trhové služby	12,9	-0,5	45,9	-5,2
• Netrhové služby	6	-0,7	19,4	-3,7
• Ostatné služby	15,4	4,6	58,3	15,1
Trhové služby:				
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (G)	7,7	-3,3	27,1	-14,9
Doprava a skladovanie (H)	16,1	1,8	62,8	2,1
Ubytovacie a stravovacie služby (I)	13	-1,2	49	-11,4
Informácie a komunikácia (J)	19	2,1	63,9	3
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	5,6	1,5	23,1	29,9
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	14,9	1,5	43,3	4,9
Odborné, vedecké a technické činnosti (M)	18,6	2,9	62,1	2,6
Administratívne a podporné služby (N)	18,3	7,8	84,3	14,6

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ŠÚ SR

Analýza počtu ekonomických subjektov, ktoré pôsobia v ekonomike Slovenskej republiky ukázala, že v roku 2010 počet právnických osôb vo všetkých sektoroch hospodárstva narástol, takisto aj v jednotlivých subsektoroch sektora služieb. Počet fyzických osôb klesol vo výrobnom sektore, netrhových službách a v niektorých sekciách subsektora trhových služieb. Celkovo v roku 2010 najvýraznejšia zmena v prírastku právnických osôb nastala v subsektoroch informácií a komunikácií (19%), v odborných, vedeckých a technických činnostiach (18,6%) a administratívnych a podporných službách (18,3%). Vo výrobnom sektore počet právnických osôb narástol o 6,1%, no v sektore služieb to bolo 12,1%. Zmena fyzických osôb v roku 2010 vo výrobnom sektore bola negatívna (-1,2%), no v sektore služieb bola mierne pozitívna (0,4%) a to aj napriek tomu, že trhové a netrhové služby zaznamenali celkovo pokles oproti roku 2009.

Pri porovnaní počtu ekonomických subjektov v roku 2013 vidíme, že počet právnických osôb oproti roku 2009 narástol vo všetkých sektoroch hospodárstva a subsektoroch sektora služieb. V sektore služieb nastal rast v počte právnických osôb o 43%, vo výrobnom sektore o 24,6%. Najväčší rast služieb, na ktoré sa vzťahuje Smernica, je zaznamenaný v subsektoroch administratívne a podporné služby (84,3%), informácie a komunikácia (63,9%) a odborné, vedecké a technické činnosti (62,1%).

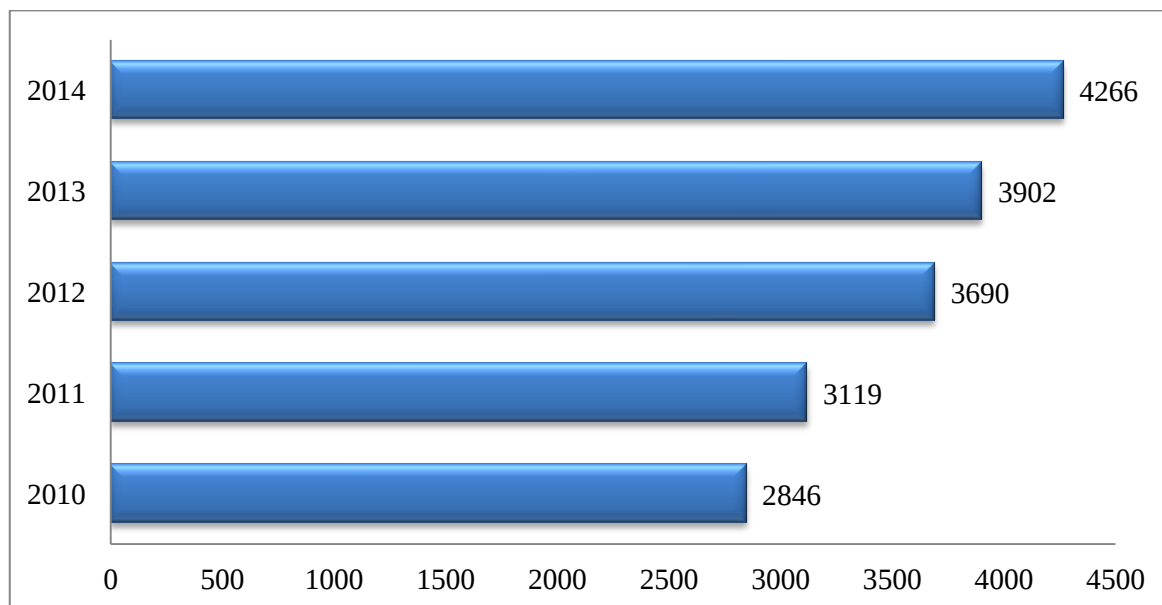
Počet fyzických osôb je v roku 2013 nižší aj v sektore výroby, aj v sektore služieb. Najvýraznejší pokles je v subsektore veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov (-14,9%). Pokles nastal takisto aj v ubytovacích a stravovacích službách (-11,4%).

Pokles fyzických osôb nastal nielen v dôsledku svetovej hospodárskej krízy, ale aj v dôsledku zmien v podnikateľskom prostredí a nedostatku zákaziek. Došlo k nárastu daňovo - odvodového zaťaženia živnostníkov (odvod do zdravotnej poisťovne - 14%, odvody do Sociálnej poisťovne – 33,15%). Pre rastúce odvody mnoho ľudí končí s podnikaním na živnosť. Časť fyzických osôb sa pretransformovala na právnické osoby, najčastejšie na jednoosobové spoločnosti s ručením obmedzeným alebo prešli do trvalého pracovného pomeru. Rozhodovanie mnohých podnikateľov o transformácii podnikania na s.r.o. urýchlili zmeny súvisiace s povinnosťou skladať základné imanie s.r.o. do banky. V budúcnosti bude mať negatívny vplyv takisto aj ďalšie zvýšenie odvodov do Sociálnej a zdravotnej poisťovne, no takisto aj daní. Napríklad pri kúpe motorového vozidla, elektroniky a ďalšieho majetku štát obmedzí daňové výdavky zo 100% na 80% ich

obstarávacej ceny a tým vzrastie daňové zaťaženie. Takisto nastanú zmeny pravidiel pri odpisovaní strát.^{52 53}

Ďalším faktorom ovplyvňujúcim vývoj počtu ekonomických subjektov je presmerovanie prevádzky do krajín s nižším daňovým zaťažením. Zakladanie spoločností v tzv. daňových rajoch je zobrazený v grafe.

Graf 35 Vývoj počtu slovenských spoločností v daňových rajoch 2010-2014

Zdroj: vlastné spracovanie podľa BISNODE. 2015. Dostupné na internete: <http://www.bisnode.sk/wp-content/uploads/2015/02/Danove_raje_rekapitulacia_2014_1.pdf>

Záujem slovenských podnikateľov o daňové raje každým rokom rastie, pričom hlavným dôvodom je daňové zaťaženie. Ku koncu roka 2013 bolo na Slovensku 4 266 spoločností, ktoré majú vlastníka so sídlom v daňovom raji. Oproti roku 2012 tento počet narástol o 364 firiem. K nárastu firiem v daňových rajoch došlo aj napriek legislatívnym novinkám ako sú zavedenie zrážkovej dane pre offshore spoločnosti alebo väčší tlak na uvoľňovanie informácií a rušenie bankového tajomstva zo strany členských krajín EÚ.⁵⁴

⁵² PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Prechody zo živností pokračujú*. 08.09.2014. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné na internete: <<http://alianciapas.sk/prechody-zo-zivnosti-pokracuju/>>

⁵³ PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Zmeny v podnikaní zvyšujú odvody*. 18.08.2014. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné na internete: <<http://alianciapas.sk/zmeny-v-podnikani-zvysuju-odvody/>>

⁵⁴ BISNODE. *Záujem o daňové raje sa opäť zvyšuje. Zaradí sa Lotyšsko medzi najatraktívnejšie destinácie?*. 18.02.2015. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné na internete: <http://www.bisnode.sk/press_release/zaujem-o-danove-raje-sa-opat-zvysuje-zaradi-sa-lotyssko-medzi-najatraktivnejsie-destinacie/>

Tabuľka 51 Počet slovenských spoločností s vlastníkom z daňového raja

Krajina	2010	2011	2012	2013	2014	% zmena 2014/2013
Bahamy	5	4	7	15	13	-13,3
Belize	51	75	96	117	114	-2,6
Britské Panenské ostrovy	78	81	78	88	101	14,8
Gibraltár	23	17	7	8	16	100
Hongkong	20	25	30	35	36	2,9
Jersey (Veľká Británia)	11	9	16	13	10	-23,1
Kajmanie ostrovy	2	3	3	6	4	-33,3
Cyprus	535	600	767	755	750	-0,7
Lichtenštajnsko	15	18	28	32	36	12,5
Lotyšsko	16	26	44	49	69	40,8
Luxembursko	318	344	392	354	393	11
Malta	33	26	45	54	83	53,7
Marshallove ostrovy	0	0	2	2	2	0
Monako	11	16	18	21	24	14,3
Holandské Antily	2	2	4	3	3	0
Holandsko	1050	1052	1110	1124	1154	2,7
Panama	25	38	62	94	158	68,1
Seychelská republika	18	65	180	220	205	-6,8
Spojené arabské emiráty	32	37	41	53	67	26,4
Spojené štáty americké	601	671	760	859	1028	19,7
Celkom	2846	3119	3690	3902	4266	9,3

Zdroj: vlastné spracovanie podľa BISNODE. 2015. Dostupné na internete: <http://www.bisnode.sk/wp-content/uploads/2015/02/Danove_raje_rekapitulacia_2014_1.pdf>

Najväčší absolútny prírastok dosiahli v roku 2014 Spojené štáty americké (169 nových), Panama (64), Luxembursko (39) a Holandsko (30). Z relatívneho pohľadu bol najzaujímavejší Gibraltár (100%), Panama (68%), Malta (53%) a Lotyšsko (41%). Prvýkrát v histórii klesol počet slovenských firiem s vlastníkom zo Seychel (-15), naďalej klesá i Cyprus (-5).⁵⁵

Nárast počtu právnických osôb mohla ovplyvniť aj Smernica o službách, vďaka ktorej sa odstránili prekážky súvisiace so založením prevádzky a poskytovaním služieb v inej členskej krajine Európskej únie. Slovensko sa vďaka relatívne lacnej pracovnej sile a

⁵⁵ BISNODE. *Záujem o daňové raje sa opäť zvyšuje. Zaradí sa Lotyšsko medzi najatraktívnejšie destinácie?*. 18.02.2015. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné na internete: <http://www.bisnode.sk/press_release/zaujem-o-danove-raje-sa-opat-zvysuje-zaradi-sa-lotyssko-medzi-najatraktivnejsie-destinacie/>

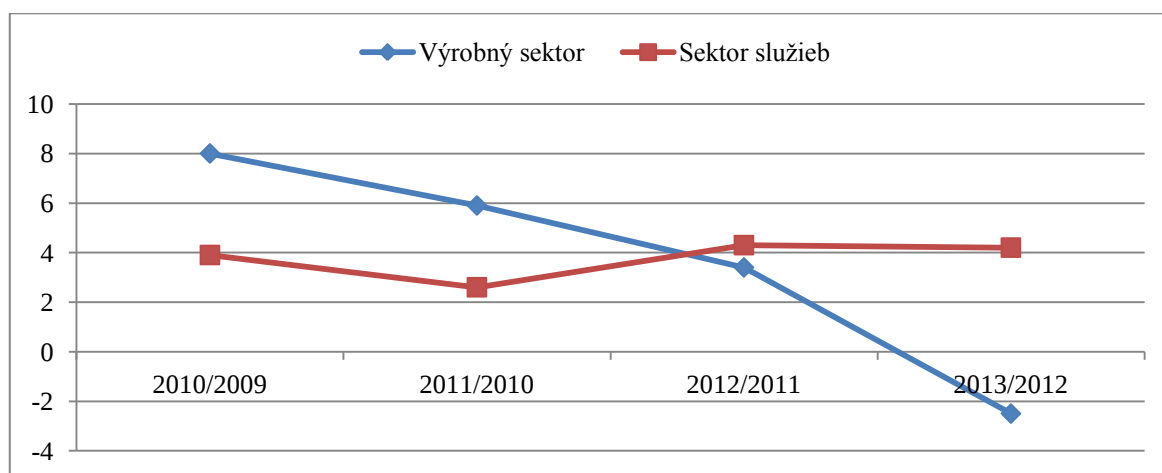
nižším nákladom na prevádzku stalo pre niektoré zahraničné firmy zaujímavým a založili si tu prevádzku ako právnické osoby.

4.2 Diskusia

Na základe porovnania vybraných ukazovateľov sme zhodnotili vplyv Smernice o službách na ekonomiku Slovenska. Zhodnotený bol vplyv Smernice na HDP, zamestnanosť v službách a na ekonomické subjekty na Slovensku. Porovnaný bol aj vplyv na export služieb v rokoch 2006 – 2013 na Slovensku, ako aj v EÚ – 28.

Medziročné prírastky na HDP v službách nám ukazuje nasledovný graf. Z grafu je zrejmé, že sa od roku 2009 prírastky výrobného sektora na HDP krajiny každým rokom znižujú. Naopak, v sektore služieb prírastky od roku 2011 rastú, čo poukazuje na trend stúpajúceho významu služieb v národnom hospodárstve.

Graf 36 Prírastky/úbytky na HDP vo výrobnom sektore a v službách v rokoch 2009 – 2013 v %

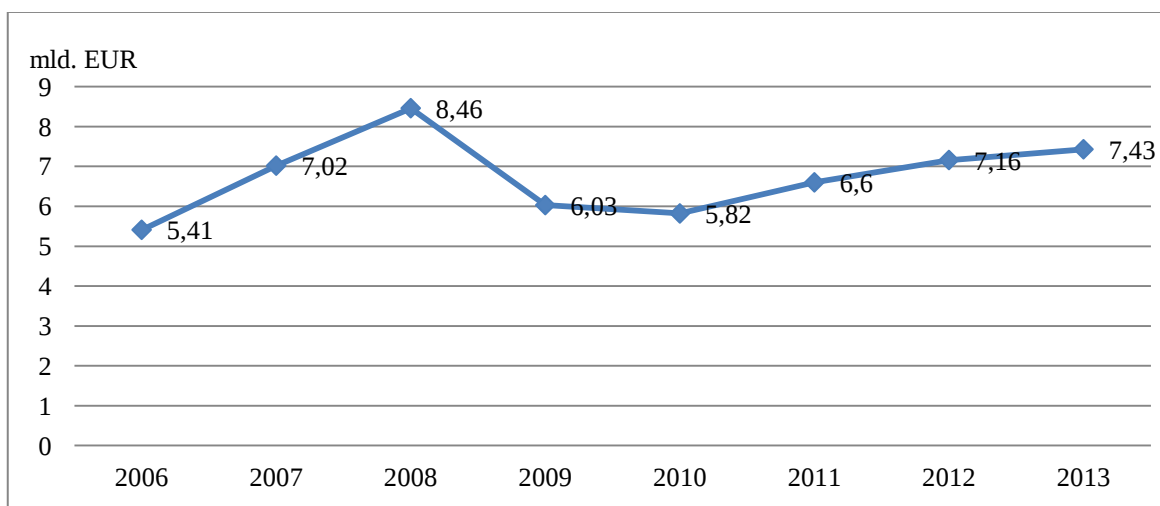

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SNA OECD, 2015

Na rast HDP v službách mali vplyv rôzne faktory, no na základe prírastkov HDP v sektore služieb v rokoch 2011 až 2013 možno konštatovať, že zavedenie Smernice malo pozitívny vplyv na vývoj HDP v sektore služieb.

Vývoj exportu služieb mal pred prijatím Smernice do roku 2009 rastúcu tendenciu. V tomto roku sa naplno prejavila svetová hospodárska kríza a nastal medziročný pokles v exporte. V roku 2010 bola hodnota exportu iba o niečo vyššia ako v roku 2006. V rokoch 2010 – 2013 má export v službách opäť rastúcu tendenciu, ale ešte stále nedostal do hodnôt pred krízy.

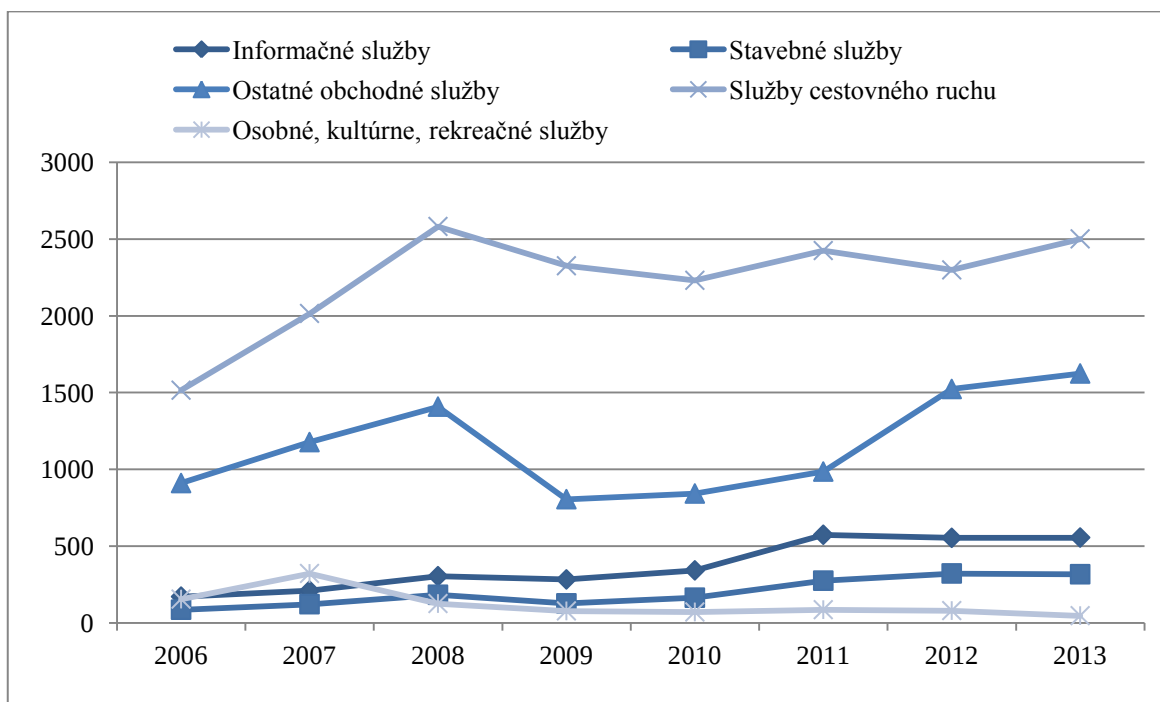
Graf 37 Vývoj exportu služieb na Slovensku v rokoch 2006 -2013 v mld. USD

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V predošlej časti práce sme si vyhodnotili vývoj exportu v odvetviach služieb zahrnutých aj vylúčených zo Smernice. Zistili sme, že vývoj exportu služieb zahrnutých do Smernice má spravidla tendenciu rásť. Export informačných služieb, stavebných služieb a ostatných obchodných služieb má od roku 2010 rastúcu tendenciu. V exporte služieb cestovného ruchu je vývoj nerovnomerný a export osobných, kultúrnych a rekreačných služieb má klesajúcu tendenciu.

Graf 38 Export služieb zahrnutých do Smernice

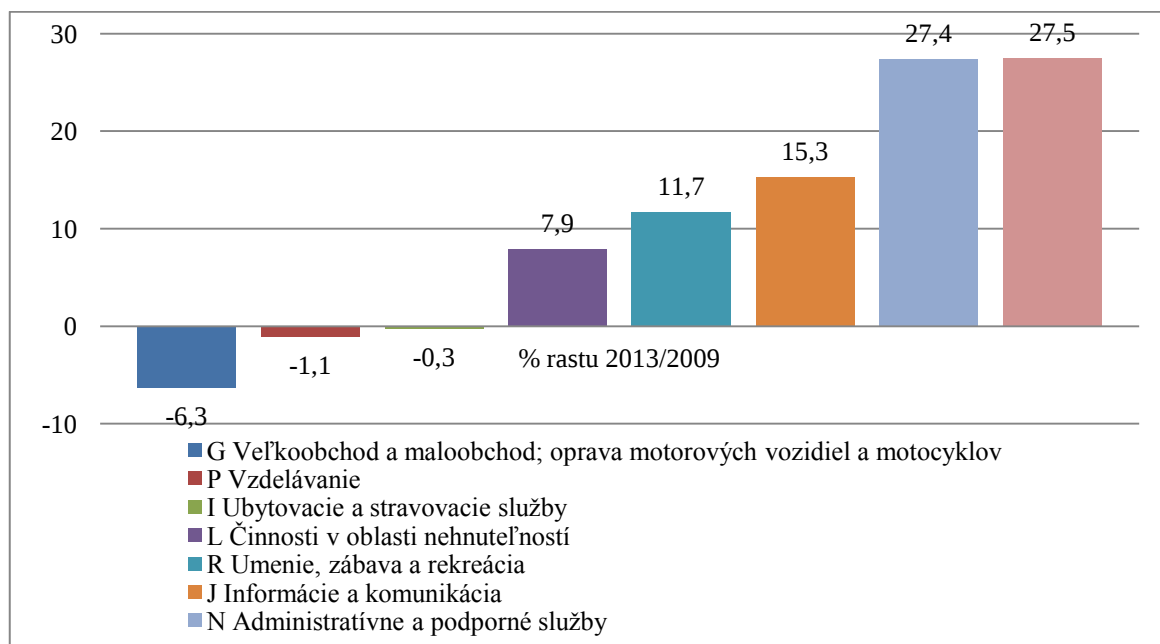

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

V grafe č. 38 vidíme, že export služieb cestovného ruchu, ostatných obchodných služieb a osobných, kultúrnych a rekreačných služieb mal už pred zavedením Smernice rastúcu tendenciu. V dôsledku svetovej hospodárskej krízy, ktorá sa prejavila v roku 2009 však vo väčšine odvetví nastal v exporte výrazný pokles. Z uvedených zistení môžeme konštatovať, že zavedenie Smernice malo pozitívny účinok na služby, ktoré sú do nej zahrnuté, a to najmä pri opätovnom naštartovaní exportu služieb po hospodárskej kríze. Tým, že Smernica bola implementovaná oneskorene, v polovici roku 2010, sa jej účinky začali alebo iba začínajú prejavovať. Keďže na export služieb vplyvajú aj rôzne iné faktory, nedá sa úplne určiť, do akej miery je export ovplyvnený Smernicou. Keďže Smernica bola prijatá ako kľúčový nástroj na zlepšenie obchodu v jednotnom trhu, jej prínosy sa určite prejavili. Predpokladáme, že export služieb by sa dlhšie spamätával z hospodárskej krízy a jeho rast by bol pomalší.

V nasledujúcom grafe vidíme percentuálny prírastok na zamestnanosti v roku 2013 oproti roku 2009 v odvetviach služieb zahrnutých do Smernice. Zamestnanosť klesla v odvetviach (rozdelenie podľa SK NACE Rev. 2) veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel; vzdelávanie a v ubytovacích a stravovacích službách. V ostatných odvetviach sú zaznamenané prírastky na zamestnanosti, najvýraznejšie v odborných, vedeckých a technických činnostiach; administratívnych a podporných službách a v informáciách a komunikáciách.

Graf 39 Percentuálny prírastok na zamestnanosti v službách 2013/2009

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistických údajov TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

Z uvedených zistení môžeme konštatovať, že prijatá Smernica mala vplyv na rast zamestnanosti v službách, ktoré sú do nej zahrnuté. Najvýraznejšie medziročné prírastky na zamestnanosti nastali v rokoch 2011 a 2012, čiže do dvoch rokov od implementácie Smernice do ekonomiky Slovenska.

Keďže sme dokázali, že HDP služieb, export služieb a zamestnanosť v službách v odvetviach zahrnutých do Smernice má rastúcu tendenciu, môžeme odpovedať na výskumnú otázku č. 1. Smernica o službách na vnútornom trhu mala pozitívne účinky na vývoj spomínaných ukazovateľov v sledovanom období.

Odpovedať na výskumnú otázku č. 2 môžeme opäť pozitívne, pretože podľa nášho výskumu sa účinky Smernice aj napriek jej neskorej implementácii začali prejavovať. Predpokladáme, že pozitívne dosahy Smernice budú naďalej pokračovať, keďže v niektorých odvetviach služieb sa jej vplyv neprejavil.

Záver

Služby sa postupne stávajú najdôležitejšou zložkou HDP krajín a medzinárodný obchod so službami je stále spomaľovaný existenciou rôznych bariér. Európska rada sa preto snaží tieto bariéry odstraňovať a podporovať jednotný trh.

Smernica o službách na vnútornom trhu je považovaná za najdôležitejší nástroj na podporu medzinárodného obchodu v sektore služieb. Odstránením právnych a administratívnych prekážok medzi členskými štátmi sa snaží uvoľniť nevyužitý rastový potenciál trhov služieb v Európe.

Najväčšie prínosy Smernica poskytuje malým a stredným podnikom, ktoré väčšinou nemajú dostatok zdrojov na prekonanie prekážok pre poskytovanie služieb v členských štátoch. Jedným z jej základných cieľov je zvýšenie ekonomického rastu a zamestnanosti v EÚ. Dynamický trh so službami je kľúčom k modernej ekonomike, a rast trhu služieb je kľúčom k tvorbe nových pracovných miest. Je to taktiež oblasť, kde môžu prosperovať malé a stredné podniky. Na trend stúpajúceho významu služieb v národnom hospodárstve poukazujú rastúce prírastky pridanej hodnoty v sektore služieb od roku 2011.

Na základe prírastkov HDP v sektore služieb v rokoch 2011 až 2013 možno konštatovať, že zavedenie Smernice malo pozitívny vplyv na vývoj HDP v sektore služieb. Na rast HDP v službách mali však vplyv aj iné faktory, akými sú rast životných nárokov, rast životnej úrovne, zmena životného štýlu, globalizácia služieb, špecializácia podnikov spojená s využívaním externých dodávateľov služieb.

Na vývoj zamestnanosti mala Smernica taktiež pozitívny vplyv, a to aj napriek jej oneskorenej implementácii. V odvetviach služieb zahrnutých do Smernice došlo od roku 2009 do roku 2013 k rastu zamestnanosti.

Vývoj exportu služieb zahrnutých do Smernice má spravidla tendenciu rásť. Export informačných služieb, stavebných služieb a ostatných obchodných služieb má po naštartovaní ekonomiky od hospodárskej krízy rastúcu tendenciu. Predpokladáme, že export služieb by sa dlhšie spamätával z hospodárskej krízy a jeho rast by bol pomalší. Keďže na export služieb vplyvajú aj rôzne iné faktory, nedá sa úplne určiť, do akej miery je export ovplyvnený Smernicou.

Vývoj všetkých sledovaných ukazovateľov (HDP, zamestnanosť a export v sektore služieb) mal od zavedenia Smernice rastúcu tendenciu, čo nasvedčuje pozitívnemu vplyvu jej zavedenia. Avšak to, do akej miery boli všetky sledované ukazovatele ovplyvnené výlučne prijatou Smernicou sa nedá presne určiť.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

BALÁŽ, P., a kolektív. 2010. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva. 2010. ISBN 978-80-89393-18-3.

BENEŠOVÁ, D., KUBIČKOVÁ, V., KROŠLÁKOVÁ, M. *Služby v poznatkovej ekonomike – prípadové štúdie*. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. Str. 89. ISBN:978-80-225-3718-6.

Informačný systém vnútorného trhu (IMI) a smernica o službách. Príručka pre používateľov. 2009. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2009. ISBN 978-92-79-10466-4.

KOTLER, P. a kolektív. 2007. *Moderní marketing*. Praha: Grada Publishing, 2007. 1041 s. ISBN 80-247-1545-2.

MICHALOVÁ, V. – BENEŠOVÁ, D. – ŠŤASTNÁ, J. *Služby v modernej ekonomike*. 2013. Bratislava: EKONÓM. 2013. 296 s. ISBN 978-80-225-3767-4.

MICHALOVÁ, V. – KROŠLÁKOVÁ, M. *Obchodno-podnikateľské služby*. 2014. Bratislava: EKONÓM. 2014. ISBN 978-80-225-3865-7.

Príručka o vykonávaní smernice o službách. 2007. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev. 2007. ISBN 978-92-79-05993-3.

Odborné články

Boundless. "Heterogeneity." *Boundless Marketing*. Boundless. 27.06.2014. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <<https://www.boundless.com/marketing/textbooks/boundless-marketing-textbook/services-marketing-6/services-versus-products-49/heterogeneity-249-4993/>>

CIOBANU, V. – POPESCU, D. – DOBRE, C. – POP, F. – CRISTEA, V. *The EU-Services Directive: An e-Framework to optimize public administration*. 2012. in *Developments in eSystems Engineering (DESE)*. s. 233-239. ISBN 978-1-4244-5401-3.

GROSSMAN, E. – WOLL, C. 2011. *The French debate over the Bolkenstein directive*. in *Comparative European Politics*. ISSN 14724790, 2011, vol. 9, issue 3, s. 344 – 366.

HARBOUR, M. 20.06.2012. *Rebooting the Single Market: the to priority for EU growth*. in *European View*. ISSN 1781-6858, 2012, vol. 11, issue 1, s. 39-45.

KOVAŘÍKOVÁ, B. 2013. *Účinky Smernice o službách na ekonomiky členských státov EÚ* in *Vedecký časopis VŠEMVS v Bratislave Verejná správa a regionálny rozvoj*. č. 2, 2013, s. 95-105, ISSN 1337-2955. [online].[cit. 2014-12-15]. Dostupné na internete: <https://www.vsemvs.sk/Portals/0/files/VedaVyskum/VedeckyCasopisVSEMvs_2013_12.pdf>

KROŠLÁKOVÁ, M. *Implementácia smernice o službách na vnútornom trhu*. In *Informatizácia spoločnosti a jej interakcia so vzdelávacím systémom 2013: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: 19.9.2013 Bratislava*. – Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. str. 66 – 72 CD-ROM. ISBN 978-80-225-3737-7.

RUČINSKÁ, S. – FEČKO, M. 2010. *Služby na vnútornom trhu*. in *Manažment v teórii a praxi*. ISSN 1336-7137, 2010, č. 2-3, s. 10-15.

Elektronické dokumenty

AMERICKÁ MARKETINGOVÁ ASOCIÁCIA. *Dictionary*. [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné na internete: <<https://www.ama.org/resources/Pages/Dictionary.aspx?dLetter=S>>

BISNODE. *Záujem o daňové raje sa opäť zvyšuje. Zaradí sa Lotyšsko medzi najatraktívnejšie destinácie?*. 18.02.2015. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné na internete: <http://www.bisnode.sk/press_release/zaujem-o-danove-raje-sa-opat-zvysuje-zaradi-sa-lotyssko-medzi-najatraktivnejsie-destinacie/>

BOGDANOVSKÁ, G. – PAVLÍČKOVÁ, M. *Služby ako nehmotné produkty a problémy súvisiace s ich poskytovaním – časť 1*. 2014. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <<http://katedry.fmfi.vsb.cz/639/qmag/mj100-cz.pdf>>

BUSINESS EUROPE. *Are the Points of Single Contact truly making things easier for European companies? Services Directive implementation report*. 2011. [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.bussinesseurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=29515>>

ETUC. *Draft Directive on Services in the Internal Market*. [online]. [cit. 2014-12-30]. Dostupné na internete: <<http://www.etuc.org/draft-directive-services-internal-market>>

EUROEKONÓM. *Komerčné služby*. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/download2/sluzby/Komercne-sluzby.pdf>>

EUROCHAMBRES SURVEY: *Services Directive properly implemented in only one third of member states*. 02.02.2010. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <<http://www.eubusiness.com/topics/sme/eurochambres.10-02-02/>>

EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Directive on services in the Internal Market*. 30.01.2014. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/growth/single-market/services/services-directive/index_en.htm>

EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Single Market Scoreboard. Points of Single Contact*. [online]. [cit. 2015-21-02]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/points_of_single_contact/index_en.htm>

EUROPEAN COMMISSION. 2014. *Single Market Scoreboard. Points of Single Contact*. [online]. [cit. 2015-21-02]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/_docs/2014/07/points-of-single-contact/2014-07-scoreboard-psc_en.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Informačný systém vnútorného trhu. IMI aktuality*. 2015. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/_newsletter/issue5/index_sk.htm>

EURÓPSKA KOMISIA. *Jednotné kontaktné miesta*. [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_sk.htm>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. *Európska Komisia publikovala príručku o implementácii smernice o službách*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/prirucka-o-implementacii-smernice-o-sluzbach--jul-2007-/134640s>>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. *IMI – flexibilný informačný systém na podporu implementácie legislatívy EÚ*. 09.12.2013. [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/vdok_simple-imi---flexibilny-informacny-system/16129s16383c>

MINISTERSTVO FINANCIÍ. *Najčastejšie kladené otázky o navrhovanej smernici o službách na vnútornom trhu*. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk/ext_dok-faq-8014/119437c>

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. *Transpozícia Smernice EP a Rady č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu*. 12.06.2007. [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk/transpozicia-a-implementacia-smernice-v-sr/127904s+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. *Štúdia: Dopady implementovania smernice č. 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu v SR*. 2008. s. 25 – 38. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk>

MINISTERSTVO PRUMYSLU A OBCHODU. *Administrativní spolupráce v EU se rozvíjí prostřednictvím IMI systému*. 2013. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné na internete: <<http://www.mpo.cz/dokument119400.html>>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Fyzické jednotné kontaktné miesta v SR*. [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?fyzicke-jednotne-kontaktne-miesta-v-sr>>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Kontakty na okresné úrady v postavení JKM v SR*. [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?kontakty-na-jkm-v-sr>>

OECD. *The Service Economy*. [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné na internete: <<http://www.oecd.org/industry/ind/2090561.pdf>>

PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Prechody zo živností pokračujú*. 08.09.2014. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné na internete: <<http://alianciapas.sk/prechody-zo-zivnosti-pokracuju/>>

PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Zmeny v podnikaní zvyšujú odvody*. 18.08.2014. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné na internete: <<http://alianciapas.sk/zmeny-v-podnikani-zvysuju-odvody/>>

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu

Smernica o službách. Uľahčenie podnikania. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné na internete: <http://www.een.sk/docs/KM7809935SKD_002.pdf>

TRADEMAP. 2015. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.trademap.org/Country_SelService_TS.aspx>

ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE. *Zmluvy o Európskej únii a zmluvy o založení Európskeho spoločenstva*. [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné na internete: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/ce32120061229sk00010331.pdf>>

ZMLUVA O EURÓPSKEJ ÚNII. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/>>